POTENTIALEPLAN FOR

TORNBY

MAJ 2019

SLA

SLA
Njalsgade 17B
Pakhus 2, 3.sal
DK 2300 København
www.sla.dk
landskab@sla.dk

Udarbejdet for /
LANDSBYRÅDET TORNBY-VIDSTRUP
og HJØRRING KOMMUNE
Center for Plan & Miljø
Springvandspladsen 1
9800 Hjørring

Maj 2019

OM POTENTIALEPLANEN

Potentialeplanens formål er at fungere som værktøj for den fremtidige fysiske udvikling af Tornby. Den udpeger Tornbys største kvaliteter og de steder, hvor det er oplagt at skabe fysiske forandringer, med f.eks. nye steder at samles og ruter, der forbinder byen med historie og det omgivende landskab.

Potentialeplanen er grundlaget for planlagte og nye projekter i byen og skal dermed sikre, at de hver især bidrager til at forstærke de eksisterende kvaliteter og styrke Tornby som by.

Potentialeplanen er blevet til i et samarbejde mellem borgerne i Tornby, Hjørring Kommune og SLA på baggrund af fælles møder, byvandring, interviews, registrering og grundig research samt væsentlige bidrag fra en aktiv borgergruppe. Undervejs og afslutningsvis har der været afholdt borgermøder, hvor det har været muligt at komme med kommentarer og forslag til planen. Planen overgår nu til drift, og at det fremtidige ejerskab ligger ved Tornby Beboerforening.

Ønsket er at skabe en retning for Tornby som en dejlig by at bo i, og samtidig give en god oplevelse af byen, når man kører igennem den. Formålet med planen er derfor at skabe:

- Tættere forbindelse til naturen og historien
- En skønnere by for byens borgere, gæster og turister
- Øget bosætning

BILLEDER

Billeder i Potentialeplanen er primært taget af Anders Graverholt, Louise Møller Christensen og SLA.

INDHOLD

KORT OM TORNBY 4

STYRKER..... 6

UDFORDRINGER 6

VISIONEN 7

DET VIL VI! 9
Tre overordnede greb 10

1. HISTORIEN OG NATUREN 12
En samlet Tornby-sti 13
Find vej og oplev vores bedste steder 16
Brug lokale materialer og motiver 17

2. HVERDAGENS MØDESTEDER 18
Omkring skole, hal og daginstitution 20
Området omkring kirken og åbningen til den grønne kile 24
Området omkring Dagli'Brugsen 26

3. ANSIGTET UDADTIL 28
Ankomst fra nord 30
Ankomst fra syd 32

Sådan realiseres Potentialeplanen 34

BILAG

BAGGRUNDSMATERIALE: OM TORNBY 37
Historie 38

STEDER, HUSE OG MENNESKER 40

AKTIVITETER OG NATUROPLEVELSER OVER ÅRET 43

BEBOERINPUTS OG LIDT OM OS 45
Borgermøder 46

KORT OM TORNBY

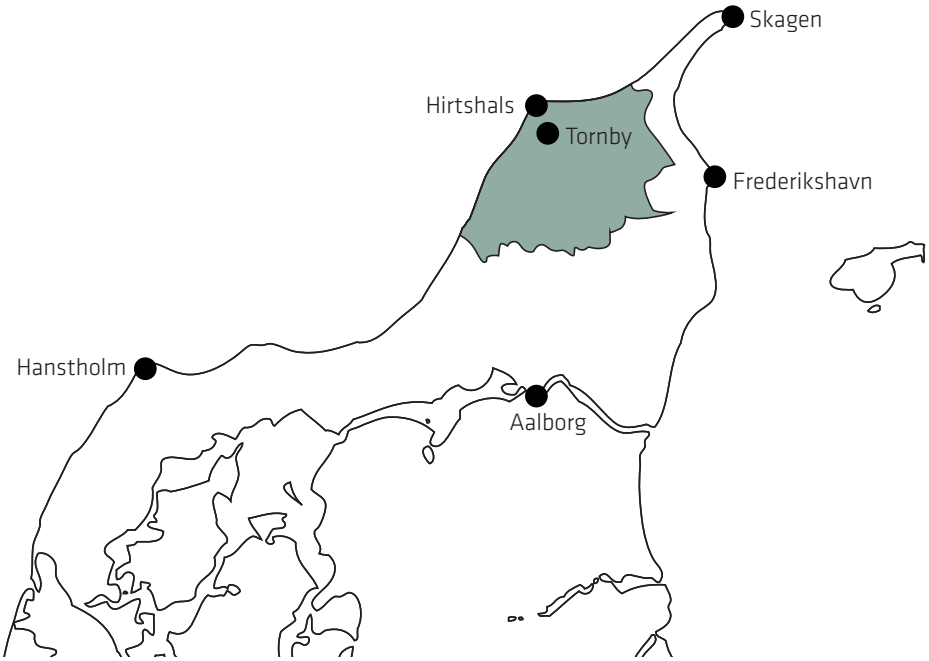

Tornby ligger I det nordvestlige Vendsysssel i Hjørring Kommune mellem Hjørring og Hirtshals omgivet af naturskønne områder med kystens sandstrande og klitter mod vest og morænebakkerne nord for Hjørring, med bl.a. Tornby Bjerg som en af de markante toppe, mod øst. Der er fra Bjergets top, som ligger i ca. 88 m højde, en fantastisk udsigt over bl.a. havet og Midt- og Nordvendsyssel, og i godt vejr er der kig til Børglum Kloster, Rubjerg Knude og de hvide strande og klitter langs kysten op mod Skagen.

Tornby bymidte ligger ca. 3,5 km fra vandet, og mellem byen og kysten ligger Tornby Klitplantage, der med et areal på ca. 550 ha omkranser byen mod sydvest, vest og nord. Klitplantagen bliver flittigt brugt af lokale og gæster til gåture, løb, MTB, ridning og meget mere. Længere mod nord ligger det store sommerhusområde Tornby Strand i det bølgende klitlandskab, hvorfra der flere steder er flot udsigt over havet.

Tornby har status som en landsby med lige over 1.000 indbyggere. Her er børnehus, skole til og med 6. klasse, forsamlingshus, hal, sognegård, boldbaner, Dagli'Brugsen og flere små erhvervsområder samt et aktiv udeliv i skov og Klitplantagen.

Ad Hovedvejen er der 10 km til Hjørring og 7 km til Hirtshals, og Tornby er koblet til begge byer med cykelsti. Hovedvejen løber gennem byen fra syd mod nord og opdeler byen i den ældste del på østsiden af vejen og den nyeste del med bl.a. skole, daginstitution og idrætsfaciliteter på vestsiden. Øst for Hovedvejen og parallelt med denne ligger jernbanen, der forbinder Hjørring og Hirtshals. Fra Tornbys to stationer (Tornby st. og Sønderby st.) afgår der tog ca. 1-2 gange i timen hver vej mod Hirtshals og Hjørring (herfra er der videre forbindelse til Frederikshavn og Aalborg). Det tager 5 min. at køre til motorvej E39, som forbinder Hirtshals med Aalborg, hvorfra der er motorvejsforbindelse E45 videre sydpå.

Landskabet er præget af morænebakkerne, ådalene, der flere steder skærer sig ned i landskabet fra øst mod vest og mest markant syd for byen ved Varbro-å, samt klitlandskabet med de hvide strande, klitterne og klitplantagen.

Fra Hovedvejen ad Rævskærvej, der løber mod vest gennem klitplantagen er der adgang til kystbaglandet og for gående adgang til selve stranden. Ønsker man at køre på stranden, så skal det ske nord for byen og klitplantagen, hvor Strandvejen giver direkte adgang til stranden. Strandvejen byder bl.a. på flere hoteller, campingplads, restauranter, ravværksted, ishus og købmand.

Tornby Kirke, der er fra den tidlige middelalder fra ca. 1200, er byens ældste og mest markante bygning. Kirkens hvidkalkede tårn i det åbne landskab har før etableringen af klitplantagen været et vigtigt pejlemærke for både vandrende og skibe på havet.

STRANDEN

Strandene ved Tornby er karakteristiske brede Vesterhavsstrande, som er meget børnevenlige og det er muligt at køre på stranden med sin bil. Stranden har Hjørring Kommunes badevandsflag og bemandes i højsæsonen med livreddere.
Nedkørslen ved Strandvejen er unik med Munchs Badehotel, det lille ishus, husene ved bådelauget mv. Stranden ligger et stykke fra byen, men er en central del af byens identitet.

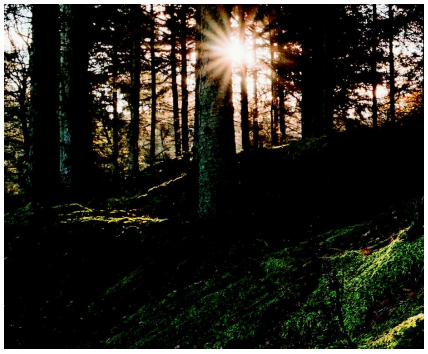

KLITPLANTAGEN

Tornby Klitplantage er etableret i 1910-1930. Plantagen er statsejet og 548 ha stor. Afgrænset af havet og et 300 m bredt bælte grønsværklit løber bevoksningen langs en 15-25 m høj, tidligere havskrænt. Klitplantagen er et fantastisk sted som bruges af mange til gåture, løb, leg, rideture, tur med hunden i hundeskoven, MTB, rollespil og meget mere. Otte grupper af gamle rillesten med 12 sten i alt er spredt i klitplantagen, og har igennem tiden fungeret som destination og pejlemærker for besøgende.

BJERGET

Tornby Bjerg ligger øst for Tornby og rejser sig 88 m over havets overflade. Der er en fantastisk udsigt over det nordvestlige Vendsyssel med et landskab dannet af istidens gletsjere. Mod nord og nordvest strækker havet og de store klitplantager sig, så langt øjet rækker. I klart vejr kan man fornemme klitstrækningen mod Skagen, og der er bl.a. udsigt til Hjørring, Børglum Kloster og Rubjerg Knude Fyr. Mod øst og sydøst kigger man ind over land, og her er landskabet frodigt, grønt og bakket.

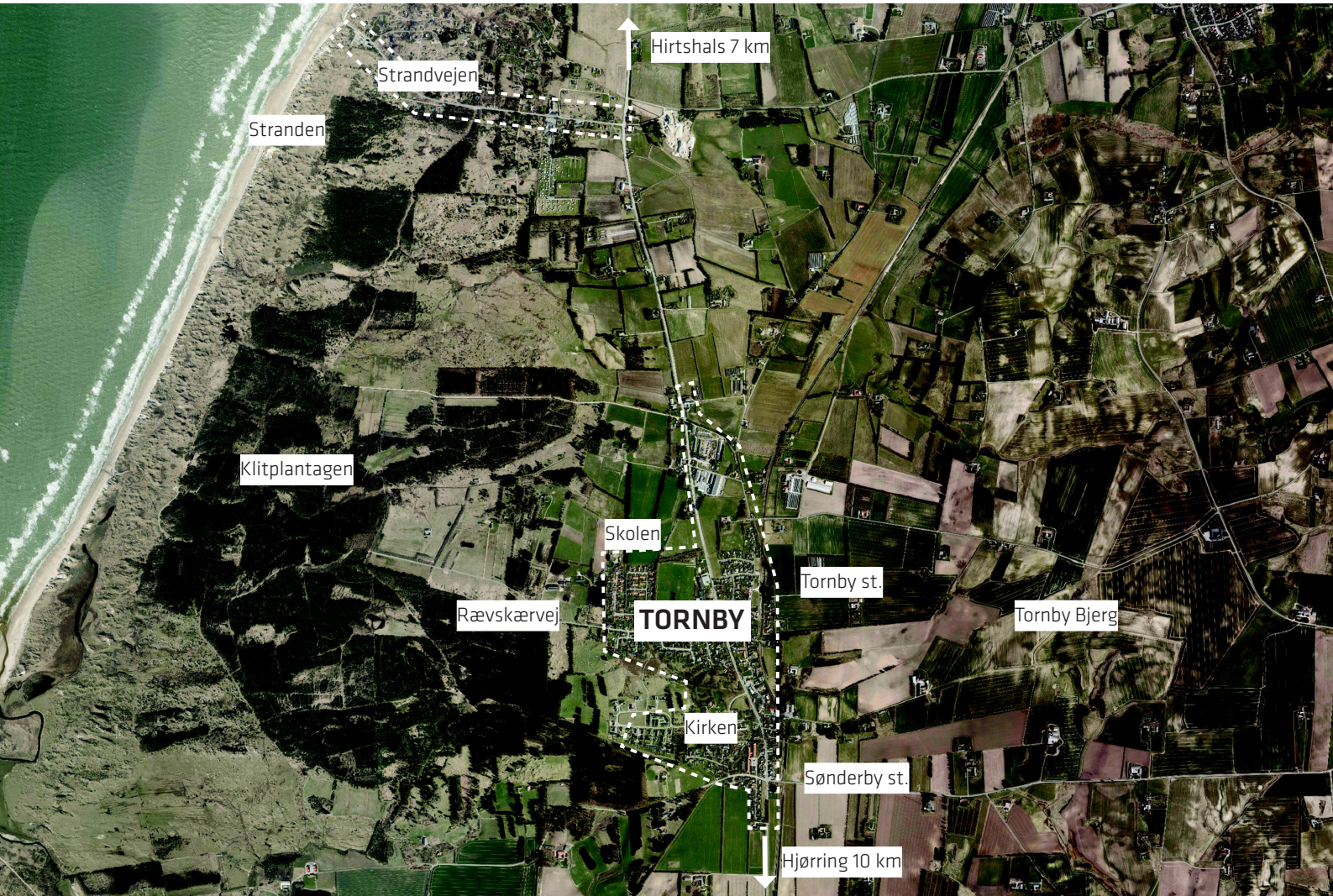

STYRKER

DET LOKALE
Tornby har både skole, Dagli'Brugs, forsamlinghus, hal og gode forbindelser til omverden. Folk kender hinanden og gode idéer opstår lokalt. Tornby har funktioner, der skal til, for at opretholde og forsyne et lille samfund.

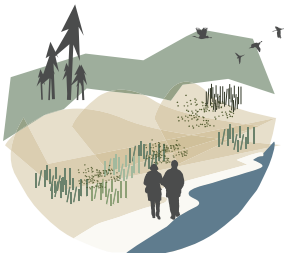

VED KLITPLANTAGE OG STRAND
Tornby ligger tæt på skov og strand. Her kommer turister til både hoteller, campingplads og sommerhuse. Både lokale og besøgende kommer her for at bruge skoven eller stranden.

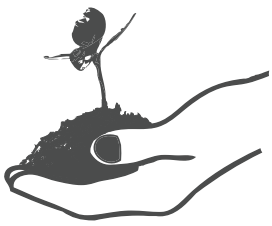

SKABERKRAFTEN
Initiativ, skaberkraft og gåpåmod er måske en af Tornbys største styrker. Evnen til at stå sammen, hjælpe til og realisere gode idéer, når de kommer er helt særligt. Erhverslivet blomstrer, der er et rigt foreningsliv og der findes flere arbejdspladser i byen.

UDFORDRINGER

EN GENNEMKØRSELSBY
På trods at, at der er mange steds-bundne kvaliteter i Tornby, er det mest af alt en by, som mange kører igennem uden at stoppe op. Hovedvejen skaber ikke en positiv oplevelse af byen.
Hvordan kan der skabes en positiv oplevelse af byen?

EN SPREDT BY
Tornby er opdelt af jernbanen, Hovedvejen og den grønne kile. Der er 5 km fra man kører ind i Sønder Tornby, til man står på stranden for enden af Strandvejen.
Hvordan sikres sammenhængen i byen og hvordan skabes gode rammer for hverdagens mødesteder?

SKJULTE KVALITETER
Tornby har mange kvaliteter, udfor-dringen er, at de ikke er synlige, når man bevæger sig igennem byen. Det er f.eks. meget få steder man faktisk oplever nærheden til de store naturkvaliteter.
Hvordan tydeliggøres nærheden til naturområderne?

VISIONEN

I Tornby er man tæt på naturen. Det ønsker vi også at kunne mærke i byen. Det utæmmede, naturens kvaliteter og sanseindtryk skal være en større del af vores dagligdag - fra livet i skolen og når vi handler ind, til når vi går ture og turister besøger vores by. Her er et rigt foreningsliv og en stærk skaberkraft blandt byens borgere.Det vil vi bruge aktivt.

Vores vision for Tornby bygger på de identificerede styrker og udfordringer, og den tager udgangspunkt i naturkvaliteterne, topografien, historien, det aktive foreningsliv og byens mange aktører. Visionen rummer tre spor:

1. HISTORIEN OG NATUREN
Tornbys historie og omkringliggende naturområder er store kvaliteter, som kommunikeres og gøres mere synlige og lettere tilgængelige, så de bliver et større aktiv for lokalbefolkningen og besøgende. De forskellige tiltag, herunder en ny samlet Tornby-sti og simple wayfinding-elementer, støtter op om et spændende hverdagsliv for lokalbefolkningen og bidrager til at tiltrække besøgende udefra.
Læs mere på side 10 og 12-17.

2. HVERDAGENS MØDESTEDER
Der skabes bedre rammer for hverdagens mødesteder i Tornby for at støtte op omkring en engageret og handlekraftig lokalbefolkning og et godt lokalt sammenhold, og fremme aktiviteter og det lokale byliv. Opgradering af mødestederne vil også have en effekt på hvordan besøgende udefra opfatter byen, da den vil fremstå mere levende. Samlet set skaber de forskellige tiltag, herunder en bearbejdning af uderummene omkring Dagli'Brugsen, kirken, skolen og hallen, bedre sammenhæng og oplevelse af Tornby.
Læs mere på side 10 og 18-27.

3. ANSIGTET UDAD TIL
Oplevelsen af byen set fra Hovedvejen forbedres og giver folk på gennemfart oplevelsen af en by med et lokalt byliv, som man værner om, og som er integreret med den omkringliggende natur. Gennem en række tiltag ved ankomsten til Tornby fra syd og nord samt på en række centrale steder ved Dagli'Brugsen, kirken og skolen, bliver byen mere interessant og skønnere at køre igennem og naturen kommer tættere på dagligdagen.
Læs mere på side 10 og 28-33.

DET VIL VI!

TRE OVERORDNEDE GREB

Visionens tre overordnede greb: 1. Historien og naturen, 2. Hverdagens mødesteder og 3. Ansigtet udadtil, kan realiseres igennem en række konkrete tiltag på udvalgte og centrale steder i Tornby. Herunder beskrives de væsentligste tiltag for hvert af de tre hovedgreb. Hovedgrebene uddybes herefter i de følgende afsnit på side 12-33.

1. HISTORIEN OG NATUREN
En ny stiforbindelse vil forbinde Tornby med historien og naturen. Man bliver ledt forbi historiske højdepunkter som kirken, stendyssen, rillestenene og forskellige andre historiske spor. Stier til Tornby Klitplantage og stranden tydeliggøres og en ny forbindelse til Tornby Bjerg etableres. Simple way-finding elementer hjælper med at gøre de forskellige oplevelser langs stiforløbet lettere tilgængelige. Der bør desuden værnes om det gamle landsbymiljø ved bl.a. Gl. Landevej i Tornby, som er med til at understrege landsbystemningen i byen.

2. HVERDAGENS MØDESTEDER
Områderne omkring skolen og hallen vil vi gøre grønnere og med bedre sammenhæng omkring gode faciliteter, der supplerer de aktiviteter, der allerede sker i bygningerne. I området omkring kirken og den grønne kile vil der være fokus på at få naturen helt ind i byen og samtidig skabe lettere adgang til skoven og klitplantagen. Omkring Dagli'Brugsen vil vi skabe liv og bedre rum ved at arbejde med de omkringliggende grønne plæner og skabe bedre rum til ophold.

3. ANSIGTET UDADTIL
Ved Tornby Gl. Købmandsgård ved ankomsten fra nord vil vi skabe simple forbedringer og et mere inviterende miljø f.eks. med skiltning og strukturering af parkeringen. Det vil få flere til at stoppe op op og benytte sig af byens mange tilbud. Generelt foreslås gadeforløbet langs Hovedvejen begrønnet f.eks. omkring skolen og Dagli'Brugsen og måske i private haver, og forskellige tiltag langs vejen vil kunne gøre trafiksikkerheden bedre.

Potentialeplanen anviser en række simple retningslinjer:

- Forbind og formidl Tornbys kvaliteter - både det sociale, det grønne og kulturarven.
- Forøg biodiversiteten. Arbejd f.eks. efter Vild med Vilje principper. Dyrk naturudtrykket og udbred kendskabet til arbejdet.
- Brug simpelt og genkendeligt inventar. Brug samme type bænke, skilte mv. flere steder, så der skabes tydelig visuel sammenhæng.
- Brug naturmaterialer og lokale råstoffer i det meste af det I gør. Fokusér på at byen ligger så tæt på skoven og naturen. Tal med Naturstyrelsen, Friluftsrådet, Turistforeningen og skab samarbejder.
- Styrk det frivillige arbejde med vedligehold, skab dyrelaug, indgå samarbejder med erhvervsliv, skole og institutioner.

1. HISTORIEN OG NATUREN

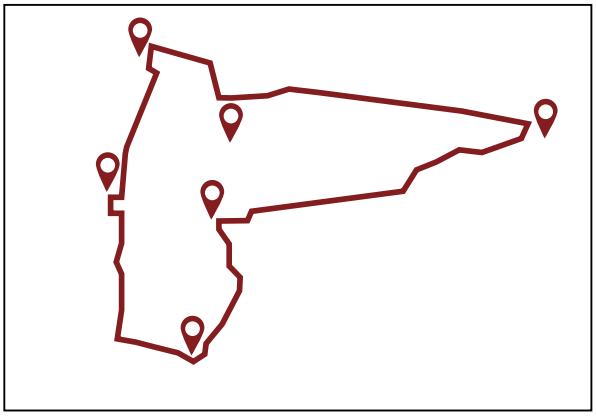

EN SAMLET TORNBY-STI

KULTURARVEN

2. HVERDAGENS MØDESTEDER

OMRÅDET VED DAGLI'BRUGSEN

TORNBY GL. KØBMANDSGÅRD OG STENDYSSEN

SKOLEN OG DAGINSTITUTIONEN

HALLEN

3. ANSIGTET UDADTIL

INDKØRSEL FRA SYD

DET GAMLE LANDSBYMILJØ

1. HISTORIEN OG NATUREN

Tornbys historie skal kommunikeres og gøres mere synlig for lokalbefolkningen og for besøgende. Derfor skal Tornbys atmosfære og det hyggelige landsbymiljø fremhæves. Det er vigtigt at bevare kulturarven og sørge for at holde de gamle bygninger vedlige og restaurere og formidle historien om de vigtigste bygninger og steder. Ligesom det er vigtigt at bevare de mange små lommer af natur, der findes rundtomkring og ikke mindst bevare byens mange træer, der står i haver og langs veje.

Vi vil etablere en samlet Tornby-sti, der samler og formidler en række af Tornbys særlige steder og forbinder de tre store naturtræk - Stranden, Tornby Klitplantage og Tornby Bjerg - med byen. Byen kobles tættere sammen med den omgivende natur og de mest interessante historiske steder. På den måde styrkes Tornbys rolle som en by i naturen. Simpel wayfinding vil bidrage til at gøre naturområderne lettere tilgængelige og gør det nemmere at navigere rundt i.

De vigtigste bygninger og elementer, man bør passe på:

- Den gamle skudehandel (bindingsværk- og stråtag) på Strandvejen ved nedkørslen til Tornby Strand er i meget dårlig stand. Bygningen kan formidles som en særlig del af oplevelsen ved stranden, men den ligger i skjul og er i meget dårlig stand. Ift. fundraising og fremtidig brug skal der gøres en særlig indsats.
- Kirken skal gøres mere synlig fra Hovedvejen. Der kan skabes mere tydelige ankomstforhold.
- Fremhæv Stendyssen og forbedr vejforholdene. Lav tydelig skiltning og tilgængelighed for alle.
- Brug de gamle kirkestier, markstier mv.
- Pas på og bevar de mange træer - undgå beskæring!
- Værn om de gamle traditionelle bygninger som Munchs Hotel, De Plessens hus på stranden, Tornby Gl. Købmandsgård, stationen, bygninger fra andelsperioden såsom mejeriet, den gamle skole, forsamlingshuset og de mange små huse i området ved Gl. Landevej.
- Otte grupper af gamle rillesten med 12 sten i alt er spredt i Tornby Klitplantage, og har igennem tiden fungeret som destination og pejlemærker for besøgende.

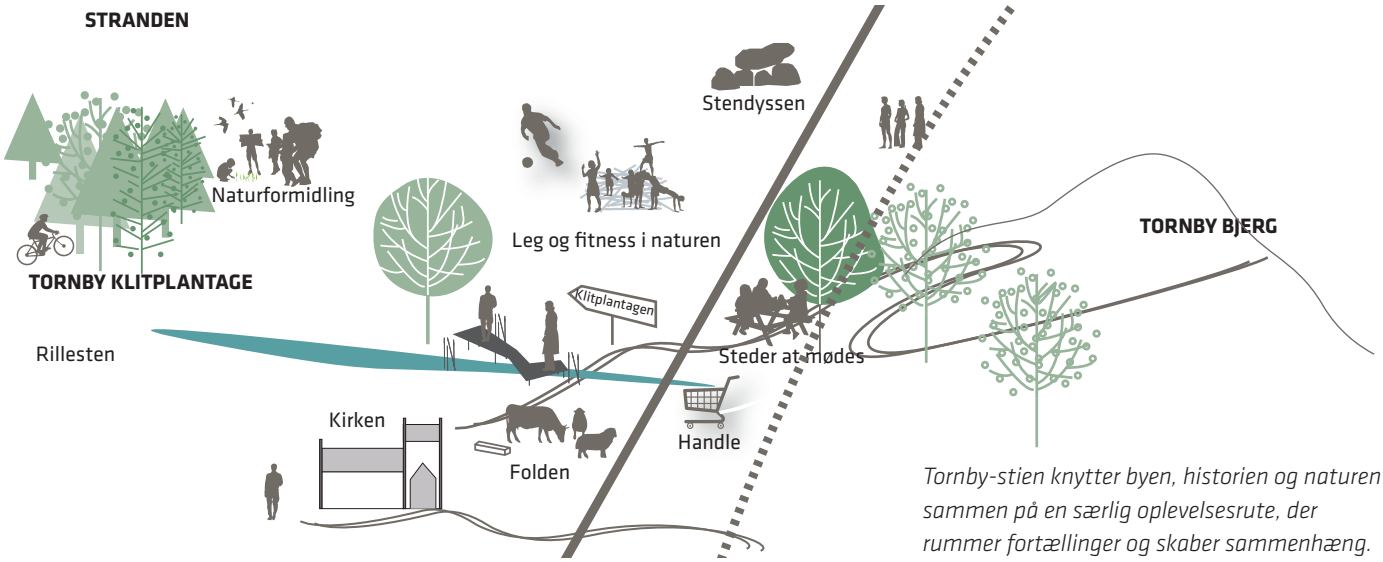

Tornby-stien knytter byen, historien og naturen sammen på en særlig oplevelsesrute, der rummer fortællinger og skaber sammenhæng.

EN SAMLET TORNBY-STI

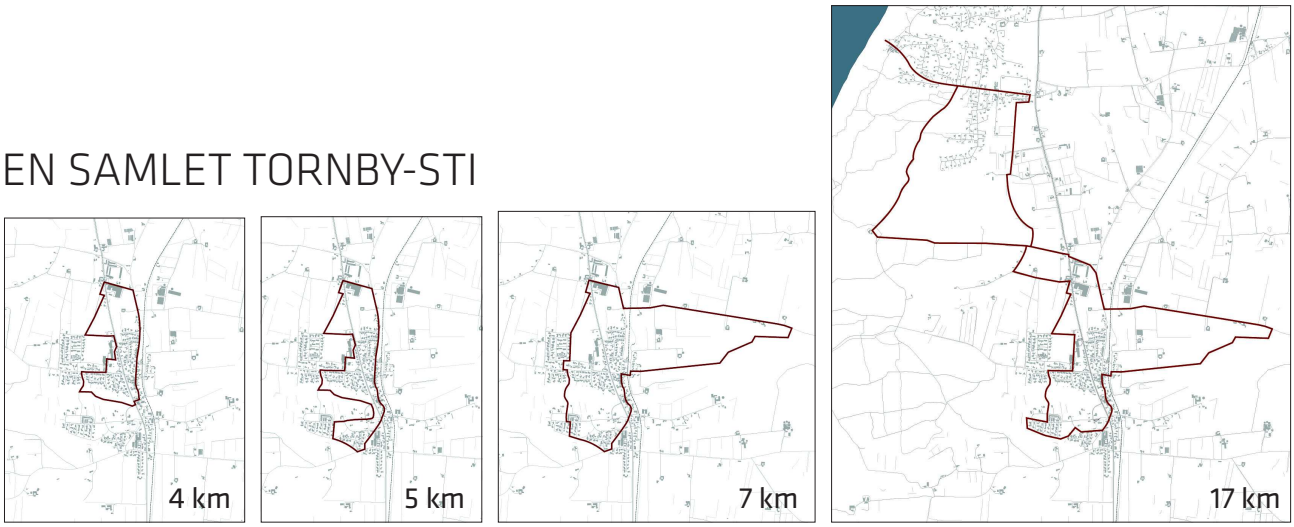

Tornby-stien kan have forskellige ruter, distancer og flere forgreninger særligt inde i byen. En ny forbindelse til Tornby Bjerg i markskel vil kunne binde byen tættere sammen på tværs og til Tornby Bjerg. Det er vigtigt, at de forskellige ruter er tydeligt markeret ift. distance og de forskellige oplevelser, der er undervejs.

TORNBY-STIEN

Tornby-stien vil formidle en række af Tornbys særlige steder og forbinde byen bedre med Stranden, Tornby Klitplantage og Tornby Bjerg. Den samlede sti er en opgradering af en række eksisterende stier, hvor der nogle steder blot er simpel vejvisning f.eks. på en sten, mens der andre steder etableres nye stier f.eks. gennem skolens område, i markskel til Tornby Bjerg eller til Tornby Strand.

Der er en række eksisterende stier i Tornby: gamle stier, kirkestier, trådte stier, stier i skel, hundelufterstier og stier ved læhegn. Mange af disse stier er kun kendt og brugt af få, og her er potentiale ift. turister. Ved simple markeringer, forbedringer af stier, særligt stien ved Stendyssen, fra byen til Stendyssen frem til den Gl. Købmandsgård, samt et samarbejde med Naturstyrelsen omkring skiltning til centrale steder i skoven, kan man opnå et mere sammenhængnde stisystem, der i meget højere grad forbinder Tornby med de forskellige steder og naturområder.

Forbedringer og særligt fokus omkring:

- Stier mellem Tornby, Stendyssen og den Gl. Købmandsgård.
- Sti fra Tornby til Tornby Bjerg, f.eks. med sti i markskel efter aftale med grundejerne.
- Stien langs bækken til klitplantagen. Løber fra Hovedvejen/Nejstgårdsvej langs bækken til den eksistrende træbro og skoven gennem vådområdet. Insipration kan findes i arbejdet med Grenensporet, der på en del af strækningen løber gennem et vådområde med en sti, der skaber tilgængelighed for bl.a. cyklister, motionister og scooterbrugere. Der er en del udfordringer i form af terrænspring, private matrikler, muligheder for at bevæge sig langs vandløb/i skel, meget vådt.
- Bedre forbindelse og bedre skiltning til skoven.

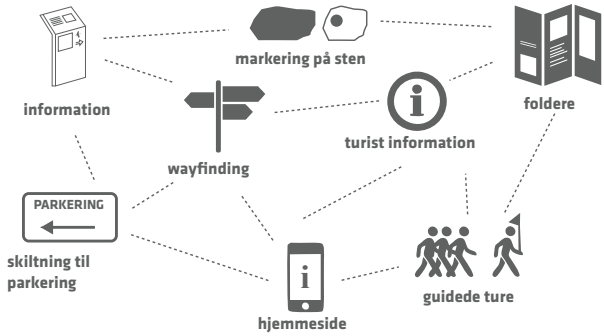

Det bliver lettere at finde vej og holde sig orienteret med simple markeringer eller bemaling af sten evt. i kombination med eksistrende foldere og informationer på diverse hjemmesider. Der kan suppleres med nye opslags- og informationstavler, og formidling af historiske spor, samt opgradering af almindelig skiltning.

IDÉER TIL NAVNE

For at give de forskellige ruter på den samlede Tornby-sti karakter, vil det give mening at finde gode navne, som relaterer sig til de oplevelser, der er langs den enkelte ruter.

Fx: Dysse-stien, Bjerg-etapen, Plantage-sporet, Skolesporet, Spor i Landskabet, Skudehandlerstien mv. Her vil sikkert være mange idéer. Når 'nye' steder etableres, sakl de have en identitet og et navn.

PARKERING

I forbindelse med byens eksisterende parkeringspladser, er der en del områder, der kan tages i brug af gæster i sommermånederne. Parkeringspladserne ved skolen, kirken og den Gl. Købmandsgård kan være et godt udgangspunkt for besøgende, der med lidt information, kan begive sig ud i området. Med en særlig indsats disse steder, som f.eks. gode informationstavler og billeder af området, vil det være muligt at fange forbipasserendes opmærksomhed og give dem lyst til at benytte sig af nogle af Tornbys mange gode tilbud.

TORNBY-STIEN FORBINDER TORNBY MED HISTORIEN OG NATUREN

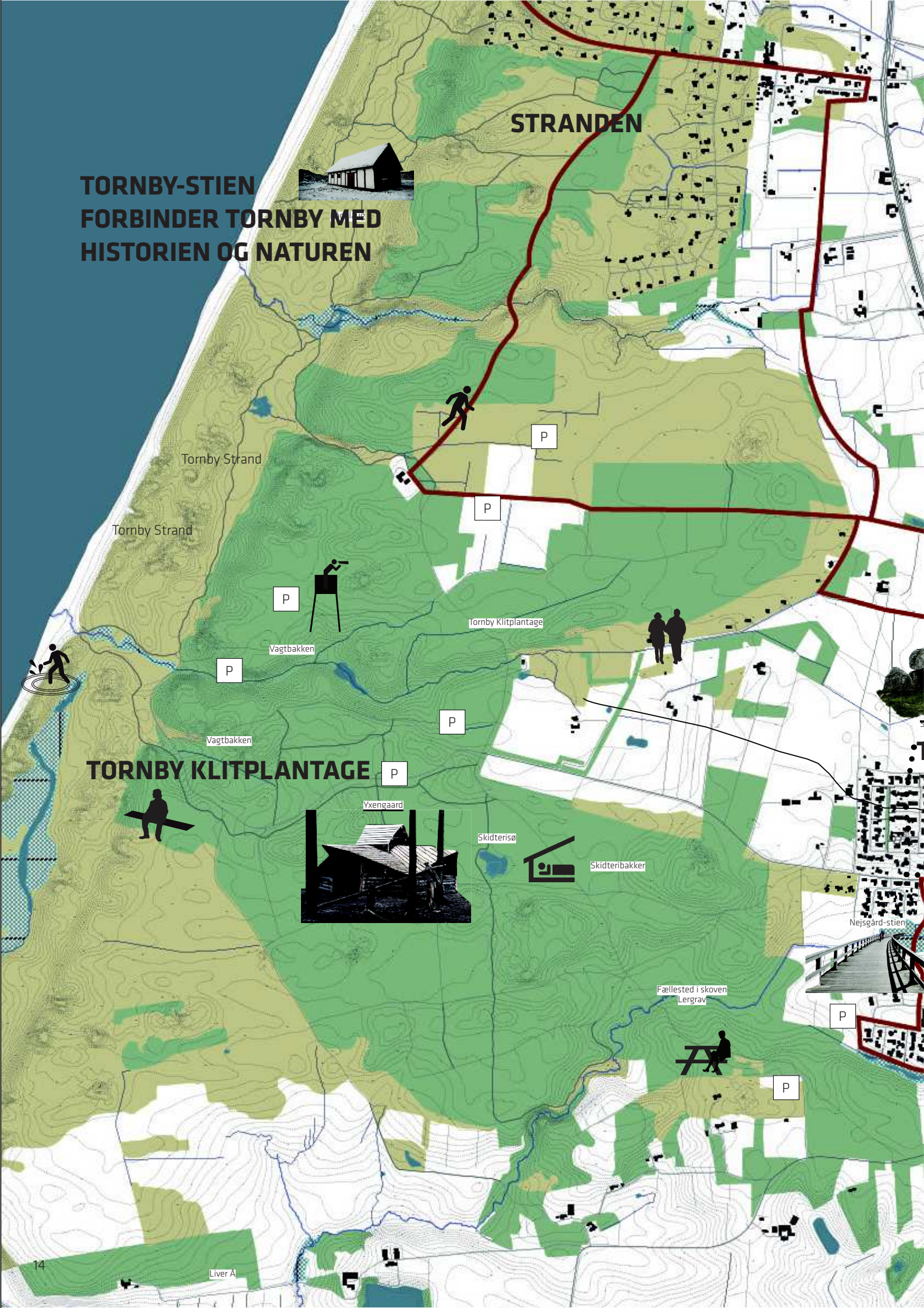

EN SAMLET TORNBY-STI

En samlet sti, Tornby-stien, vil formidle en række af Tornbys særlige steder og forbinde byen med de tre store særlige naturtræk i Tornby: Stranden, Tornby Klitplantage og Tornby Bjerg. Den samlede sti er en opgradering af en række eksisterende stier, mens der andre steder etableres nye stier f.eks. gennem skolens område, i markskel til Tornby Bjerg eller til Tornby Strand.

Formidlingen er både målrettet lokale og turister.

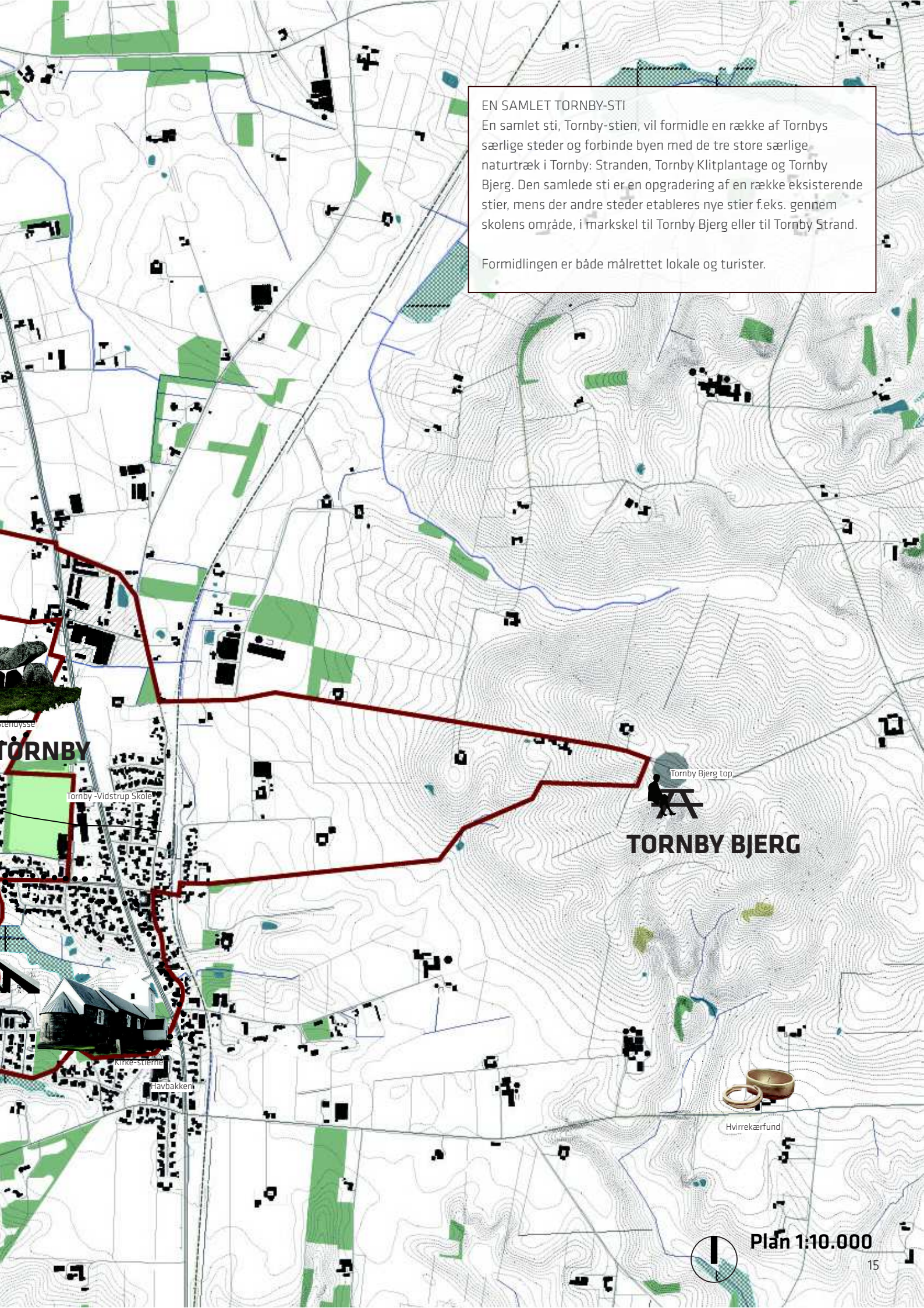

FIND VEJ OG OPLEV VORES BEDSTE STEDER

Wayfinding er en måde at guide os gennem byen til de attraktive steder på en intuitiv og overskuelig måde. Vi kender det fra måden vi bevæger os gennem skoven på. Ved at vælge simple greb og genkendelige, enkle materialer og inventar, som pæle med distancemarkeringer og sten med retningspil eller farve, kan der skabes en oplevelse af at byen hænger godt sammen og at det er overskueligt at finde vej.

Wayfinding kan bestå i skiltning men i lige så høj grad af belægning, byrumsinventar og beplantning, som kan være med til at understrege forbindelser, byrum og ankerpunkter i byen.

Tornby har mange steder, der er værd at vise frem. For at sikre en sammenhængende, lettilgængelig og fremkommelig stiforbindelse, skal der laves markeringer på sten eller pæle og ryddes krat, mens det grønne andre steder skal hjælpes på vej med ny beplantning, for på den måde at bidrage til oplevelsen af at bevæge sig i naturen.

Byens særlige steder
Byens særlige steder er dem, der enten har en vigtig funktion i byen, herunder Dagli'Brugsen eller skolen, eller som formidler byens historie og identitet, f.eks. Stendyssen, Tornby Gl. Købmandsgård og Tornby Klitplantage. For at wayfinding skal have effekt, er det vigtigt at prioritere. Derfor udpeger Potentialeplanen de mest betydningsfulde steder og samler dem i Tornby-stien.

Det anbefales at:
- etablere bedre skiltning mellem udvalgte steder f.eks. ny rute til Tornby Klitplantage, Tornby Bjerg, Stendyssen mv.
- skabe bedre sigtelinjer f.eks. til Stendyssen og kirken fra Hovedvejen
- etablere wayfinding-elementer, der gør det overskueligt at finde vej

Markering af ruter
Ved at markere en rute, inviteres både gæster og beboere til at opleve mere af byen, og de særlige steder bindes sammen, så de gensidigt styrker hinanden og fortællingen om Tornby. Ved f.eks. at skabe en bedre forbindelse mellem stranden og Tornby Gl. Købmandsgård til Stendyssen, skolen, Tornby Bjerg, Dagli'Brugsen mv. skabes et spændende og varieret forløb, der binder forskellige steder sammen i en fortælling om Tornby.

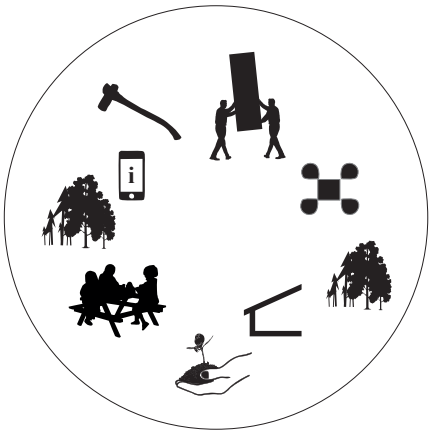

Det anbefales at:
- opgradere eksisterende stier og sammenkoble dem med nye
- etablere nye stiforbindelser, der gør det muligt at komme rundt i området (se kort)
- etablere wayfinding-elementer, der viser vej, f.eks. bemalede sten eller træpæle
- etablere støttepunkter, der gør ruter mere tilgængelige, f.eks. stier, trapper, trin og træbroer

Bedre forbindelse til Klitplantagen
Adgang til Tornby Klitplantage langs bækken ved den grønne kile vil binde byen og klitplantagen bedre sammen.

Det anbefales, at:
- nye funktioner placeres strategisk for at skabe mest mulig kvalitet for byen som helhed
- at nye funktioner understøtter og udvikler eksisterende steder og kvaliteter fremfor at skabe 'nye' steder

BRUG LOKALE MATERIALER OG MOTIVER

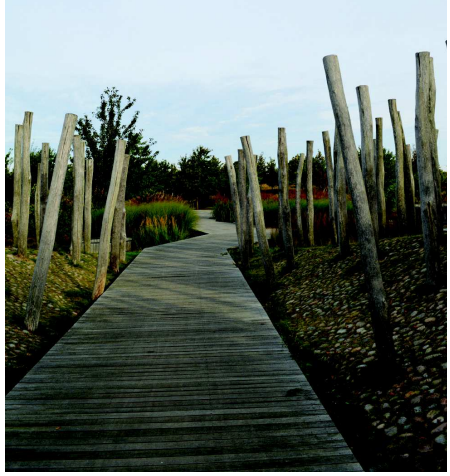

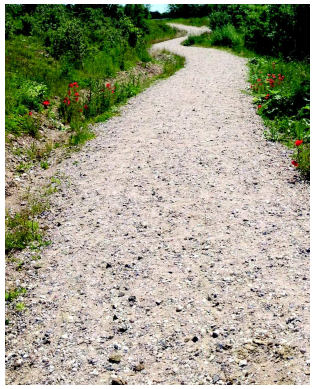

Det anbefales at:

- der bruges lokale materialer, der kan være med til at knytte Tornby tættere til sit sted og sin historie. Der kan f.eks. anvendes grus og tømmer som gennemgående materiale på belægninger, inventar og legepladser.
- vælge en særlig farve eller et genkendeligt træk, der kan bruges som et gennemgående pejlemærke.

Sand, grus og skaller

Mørtelværket har gennem årtier indvundet lokale materialer fra stranden og egnen omkring Tornby. Brug lokale materialer på stier og pladser. Det uformelle og naturmaterialerne vil være med til at de nye tiltag passer ind i området og dets skala. Sand, småsten, grus og skaller dufter og knaser og bidrager til en sanselig oplevelse af at bevæge sig rundt på de nye stier. Materialerne kan være med til sammenbinde og tydeliggøre stiforløbene.

Tømmer og træ

I Tornby er der en tradition for at arbejde i træ. Det ses både på legepladsen i Tornby Klitplantage og skovprojektet Yxengaard. Det er oplagt at man også arbejde med det lokale træ, rå planker med bark og simpelt inventar i byen, for at opnå et samlet, lokalt udtryk.

Legepladser

Der findes et vældig af legemuligheder omkring skolen. Styrk dem med bunker af forskellige materialer og beplantning. Gør legepladserne naturrige, sanselige med inspiration fra Tornby Klitplantage. Legepladser kan fremstå mere rå og vilde på børnenes præmisser og initiativ.

Naturstyrelsen

Naturstyrelsen sælger inventar som f.eks. skilte, borde, bænke osv. På den måde kan man på en nem måde anskaffe inventar, som passer godt ind i landskabet og som er et genkendeligt element, der går igen i Tornby Klitplantage, som er Naturstyrelsens areal. Se mere på: https://naturstyrelsen.dk/drift-og-pleje/salg-og-udleje/specialprodukter/skilte/

2. HVERDAGENS MØDESTEDER

BILLEDERNE VISER EKSISTERENDE MØDESTEDER

Tornby er sammensat af områder med forskellige karaktertræk; Sønderby, området omkring Gl. Landevej og 'Institutionsbyen', som er udviklet i 70'erne og 80'erne med parcelhusområder, børnehave og centralskole.

Der er en række steder, som fungerer som Tornbys primære mødesteder; Tornby Gl. Købmandsgård, Dagli'Brugsen, kirken, skolen og forsamlingshus. Fælles for disse steder er midlertidig, at uderummene kan løftes så de indbyder mere til udendørs ophold, aktivitet og leg. For at skabe bedre rammer om hverdagens mødesteder og steder for fysisk udfoldelse er det nødvendigt at skabe uderum, der er rare at opholde sig i og som har forskellige funktioner. Rummene skal være af en god kvalitet og smukke at se på, så man får lyst til at tage ophold.

Løftet af hverdagens mødesteder bygger på en generel begrønningsstrategi, ønsket om at skabe opholdmulighed og fokus på at forbinde mødestederne indbyrdes og til de nærliggende naturområder.

Muligheder

- Forbindelser mellem byens primære mødesteder.
- Forskønne, begrønne og højne kvaliteteten af uderum omkring byens primære mødesteder.
- Forbindelser mellem Tornby by, Tornby Klitplantage og Tornby Strand samt de historiske spor i landskabet.
- Trække omkringliggende grønne områder ind i byen via. stisystemer.

BYKORT

- Større synlighed omkring Stendyssen og Tornby-stien
- Beplantning der indrammer ankomsten fra nord
- Understrege Tornby Gl. Købmandsgård

- Åbne skolens bibliotek for hele byen
- Sammenhængende lege-område
- Begrønning og blikfang ved skolen ud mod Hovedvejen
- Bænke

- Vandløbet og vandhullet ved Dagli'Brugsen åbnes op
- Der skabes større synlighed omkring kirken
- Infotavle ved Dagli'Brugsen med seværdigheder og stier i området
- Publikumsorienteret funktion i sparekasse-bygningen
- Grøn kile understreges
- Blomster og træer langs Hovedvejen

Plan 1:5000

OMKRING SKOLE, HAL OG DAGINSTITUTION

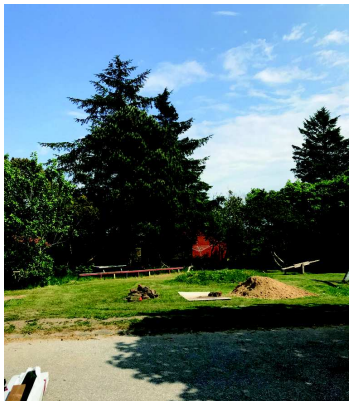

BILLEDERNE VISER EKSISTERENDE FORHOLD OMKRING SKOLE, HAL OG DAGINSTITUTION

Udfordring
Generelt bærer områderne omkring skole, hal og daginstitutioner præg af trafikal logistik og de ad hoc løsninger, der har været mulige indenfor et givent og givetvis meget lille budget over de sidste mange år, hvor områderne har været dels i afvikling og dels udvikling med nye funktioner.

Forslag
I skitsen på s. 22 er der fokus på at skabe sammenhænge og nye funktioner, samt en beplantningsstrategi, der binder områderne omkring skolen bedre sammen som en helhed, der skaber spændende lommer og inviterer til forskellig brug. Det er enkle greb som f.eks. at der plantes flere træer i forbindelse med de store asfalterede parkeringsarealer, at der kan arbejdes med et særligt blikfang, kunst eller legepladsfunktion ud mod Hovedvejen. Der kan arbejdes med terrænet og langt flere naturmaterialer som sten, grus og skaller, der understøtter børnenes gode leg ved jordbunken og i mudderkøkkenerne.
Der bør skabes et sammenhængende stiforløb, evt. belysning, åbning af hegn, rumlige afgrænsninger med hække og buske mv.
Et skitseprojekt skal vise mulighederne for udførelse i en række etaper.

Det vil være hensigtsmæssigt at arbejde ud fra en samlet plan, der involvere skolens personale, elever og byen. Skitsen viser at rummene omkring skolen får hver sin karakter, mens der samtidig skabes sammenhæng med plantning af træer og sammenhængende stier, der åbner skolen op for byen.

Muligheder
- Åbne området op fra vejen
- Opgradere skolegården, og skabe bedre faciliteter
- Kobling til Tornby-stien
- Bedre parkeringsmuligheder
- Bedre belysning
- Blikfang fra Hovedvejen

OMRÅDER UD TIL HOVEDVEJEN

Udfordring
Gennem de senere år er to af de gamle tjenesteboliger langs Hovedvejen blevet revet ned. Det giver skolen meget store usammenhængende uderum og et langt udefineret rum ud mod Hovedvejen. Det signalerer hverken skole, legeplads eller åbenhed. Her er rum og potentiale for at skabe bedre uderum til skolen og åbne skolen mere op og invitere byen ind. Området har fine muligheder og små rum til leg, men bærer præg af at være usammenhængende, rumligt åbent men kedeligt indhegnet og flere steder meget nedslidt.

Forslag
Der kan evt. etableres en skolehave eller bibliotekshave. Skolens uderum skal hænge bedre sammen internt, men også åbne sig op til byen. Med få midler og i samarbejde med skolen kan der plantes frugttræer, bærbuske og laves mindre rum med f.eks. krat, junglestier, jor- og materialebunker.

Biblioteket ligger centralt på skolen og kan være både koblingspunkt og åbning til skolen, hvis det evt. åbnes op for brug for byen. Udenfor skolens åbningstid vil der være en fin smutvej til hallen gennem legepladsen.

Et særligt blikfang fra Hovedvejen vil styrke området også ift. turister.

KOBLING MELLEM SKOLEN OG IDRÆTSBANERNE

Udfordring
Skolegården på vestsiden af skolen er en åben asfalteret plads, der ved spidsbelastning bruges til parkering. Skolegården er afgrænset fra boldbanerne af et langt cykelskur, det skærmer for vinden, men samtidig blokerer al udveksling med boldbanerne, der ligger skjult bag skuret. Det giver fin mening at skolegården er rumligt afgrænset mod vest, men der kan arbejdes med en bedre overgangszone mellem skole og boldbaner.

Forslag
Overgangszonen kan både tilgodese frikvarterernes leg på boldbanerne, kobling til skolegården, parkour, tarzanbane, udfordringer for de lidt større børn, hæng-ud steder, samt faciliteter relateret til træning på boldbanerne. På den måde kan et område som en skolegård, der normalt kun bruges i dagtimerne, få fornyet liv, også udenfor skolens åbningstid.

Beplantning kan fungere som et rumligt filter og tilføre skolegården mere grønt, samt læ.

INDKØRSLEN FRA RÆVSKÆRVEJ

Udfordring
Området er præget af store asfaltflader, der ikke er inviterende overfor de mange funktioner (hal, skole og daginstitutioner), som det lille vejstykke viser vej til. De mange forskellige funktioner er dårligt forbundet og integreret.

Forslag
Der bør skitseres på en løsning, der både tilgodeser det store parkeringsbehov samtidig med at der plantes flere træer og skabes sammenhæng mellem hal, institutioner, skolegård, multibane mv. Beplantning og belysning vil kunne løfte området.

VED SKOLEN

- Indgang til bygning
- Vigtigt kig
- Tornby-stien
- p Parkeringsplads
- * Tydeligt afmærket sti
- i Wayfinding: infotavle med info om området, seværdigheder og stier

De viste træer supplerer eksisterende beplantning.

REFERENCER

OMRÅDET OMKRING KIRKEN OG ÅBNINGEN TIL DEN GRØNNE KILE

VANDHULLET OG KIG TIL KIRKEN

KIG TIL KIRKEN ER SLØRET AF TRÆERNE TIL HØJRE I BILLEDET.

BEPLANTNING I DEN GAMLE PRÆSTEGÅRDSHAVE

Udfordring
Området omkring Dagli'Brugsen er åbent og inviterer ikke til ophold. Udsynet og adgangen til Tornby Kirke er gennem de senere år blevet sløret. Samtidig er vejen blevet omlagt og tilkørselsforholdende via Nejstgårdsvej er væsentligt ændrede og ikke så logiske. Den gamle præstegårdshave og den nordøstvendte bakke mod Dagli'Brugsen har potentiale til at blive opdaget af flere. Vandløbet i slugten er groet til og området er nærmest sprunget i skov.

Forslag:
Området omkring Dagli'Brugsen og Kirken er et centralt område i byen, og kan potentielt blive et af byens væsentlige og vigtige mødesteder, hvor byens liv møder naturen, og hvor det bliver tydeligt for forbipasserende hvordan naturen er en del af Tornby.

Det er oplagt at skabe større synlighed omkring kirken og vandløbet. De store træer omkring Sognegården og den gamle Præstegårdshave skal bevares og ikke beskæres. Der foreslås udtynding og delvis rydning af beplantning af området vest for Hovedvejen, nord for vandløbet.

Miljøet omkring de to gamle præstegårdshaver og udvikling af området til sankested er oplagt. I dag hentes ramsløg, og her er store gamle træer. Der kan suppleres med frugttræer og bærbuske i de gamle præstegårdshaver evt. i kombination med samme på arealet nord for den gamle sparekassebygning. Området omkring de gamle præstegårdshaver, bakken og den lille sø er perler, der med enkle virkemidler, som f.eks. bænk, stor samling af træstubbe til leg og ophold, platform ved vandhullet og evt. ekstensiv afgræsning, kan blive et område flere vil have lyst til at gå tur i. På den stejle skråning mellem den gamle præstegårdshave og Dagli'Brugsen er der ryddet, hvilket efterlader en oplagt plads til Skt. Hans Bål, fårefold, f.eks. i samarbejde med Vidstrup, som er i gang med at etablere fælles fårefold.

De eksisterende trampestier og vild beplantning fungerer godt. Området bør have et tydeligt naturpræg for at understrege, at Tornby er en by, der aktivt udnytter nærheden til naturen.

Naturområder, der i dag er sprunget i skov eller groet til i tagrør kan med biologisk og oplevelsesmæssig fordel afgræsses ekstensivt med får eller kvæg afhængigt af det ønskede udtryk. Dette bør undersøges nærmere i samarbejde med biolog og naturvejleder. Området bliver en del af Tornby-stien, der fører fra vandløbet og området omkring Dagli'Brugsen og kirken til klitplantagen.

Se planudsnit på side 27.

Muligheder
- Etablering af fælles mødested på bakken
- Ekstensiv græsning f.eks. kødkvæg eller fårefold
- Sankt Hans bål
- Kobling til klitplantagen via sti langs bækken via små broer ala Grenensporet
- Oprensning af bækken - skabe vådeng

REFERENCER

EKSEMPLER PÅ SIMPLE TRAMPESTIER MED LET MARKERING I GRUS OG SMÅSTEN (SLA/ULLERØDBYEN)

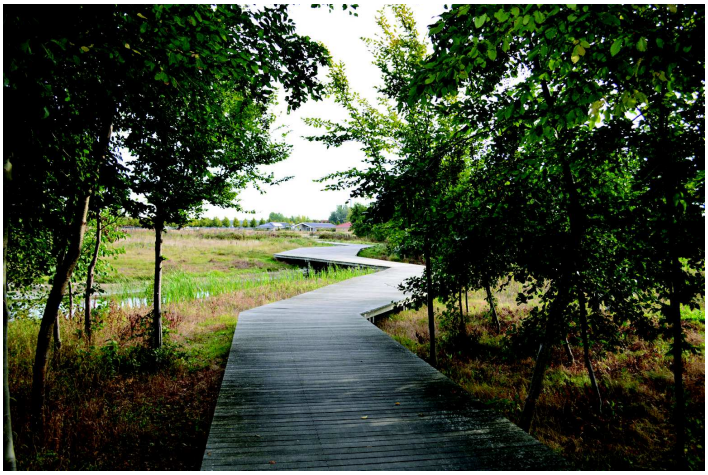

BOARDWALK (SLA/ULLERØDBYEN)

OMRÅDET OMKRING DAGLI'BRUGSEN

OMRÅDET FORAN DAGLI'BRUGSEN

DEN LILLE FÆLLED BAG TANKEN

Udfordring
Dagli'Brugsen er udbygget ad hoc. De forskellige funktioner som lager, butik og tankstation ligger omkring parkeringspladsen. Umiddelbart nord for tankstationen og Dagli'Brugsen ligger en lille fælled som består af en græsplæne og enkelte træer ud mod vejen. Området benyttes som et fælles areal, hvor der afholdes loppemarked mv. Her er også en lille pavillon. Umiddelbart har området et meget lidt inviterende udtryk og bidrager ikke positivt til bymiljøet.

Forslag
Mere udadvendte og publikumsvenlige faciliteter i den gamle sparekassebygning, der i dag bruges til lager, er en mulighed for at skabe mere byliv omkring dette centrale sted, og dermed forme rammerne for et stærkere mødested. Det kan f.eks. være en sommercafé, en genbrugsbutik og simpel udeservering. På nordsiden af sparekassebygningen kan der plantes frugttræer og bærbuske som sankested til turister og cykelturister, der lægger vejen forbi. Omkring Dagli'Brugsen er det også naturligt at have information om området særligt ift. turister. Beplantning mellem Dagli'Brugsen og Hovedvejen vil være godt. Opstammede træer, der sikrer synlighed til Dagli'Brugsen er en mulighed.

Muligheder
- Beplantning langs vejen fx i private haver
- Frugttræer og sankested
- Større biodiversitet
- Udadvendte funktioner i den gamle sparekasse

VED DAGLI'BRUGSEN OG KIRKEN

- Indgang til bygning
- Vigtigt kig
- Tornby-stien
- p Parkeringsplads
- * Tydeligt afmærket sti
- i Wayfinding: infotavle med info om området, seværdigheder og stier

TORNBY BJERG
Kobling til rundtur: "Bjerget"

frugttræer og bærbuske
pitstop for cyklister
bord/bænkesæt
genbrugscontainere
Tanken
Bus
NY ÅBEN FUNKTION / SOMMERCAFE
Vigtigt kig til kirken
VED BRUGSEN
Houen
krat udtyndes
dyrefold - ekstensiv afgræsning
Engdrag forbinder Tornby med klitplantage og strand
hævet træbrygge/ boardwalk ved bækken
vandløb
KLITPLANTAGEN
STRANDEN
Kobling til rundtur: "Klitplantagen"
Tornby-stien
ENGEN
dyrefold - ekstensiv afgræsning
Nejstgårdvej
trin + plateau
Hovedvejen
Gl. Landevej
træer ud til vejen
BRUGSEN
evt. dyrefold med ekstensiv afgræsning eller høslet
vandhul
slået sti/ trampesti
BAKKEN
bord/bænkesæt
bålplads og bænk
sanke-sted
SOGNEGÅRDEN + HAVE
DEN GAMLE PRÆSTEGÅRDSHAVE
sanke-sted
bevare de gamle træer
krat udtyndes så oprindelige havekarakter træder frem
evt lavt stakit til vejen med låge?
Vigtigt kig til kirken
eksisterende sti
KIRKEGÅRDEN
KIRKEN

Plan 1:1000
ved print i A4

3. ANSIGTET UDADTIL

HOVEDVEJEN - FRA TRIST VISITKORT TIL ET SPÆNDENDE OG GRØNNERE STED AT KØRE IGENNEM

Udfordring

Mange forhaver langs Hovedvejen er de seneste år erstattet med flisebelagte stykker og hegn. Mange fravælger havearbejdet, fordi man har andre præferencer. Samlet set og hvis tendensen fortsætter, giver det byen en meget vindomsust og gold facade til omverden.

Forslag

Hovedvejen skal i fremtiden opleves som et interessant og smukt sted at køre igennem. Der arbejdes med forskellige indsatser på hele strækningen. Mange steder kan der suppleres f.eks. kan der plantes roser, der ikke er særligt plejekrævende langs Hovedvejen udenpå eksisterende hegn og forskellige træer kan plantes i forhaverne. Fælles løftestang kan være mere viden og idéer til biodiversitet for haveejere.

SIKKER OVERGANG VED RÆVSKÆRVEJ/HOVEDVEJEN

En sikker overgang evt. med midterhelle vil gøre det lettere og mere sikkert at krydse Hovedvejen, da midterhellen vil gøre det muligt at stoppe op på halvvejen.

Områderne omkring skolen, Dagli'Brugsen og kirken samt naturområdet mellem kirken og Dagli'Brugsen er beskrevet under afsnittet 'Hverdagens mødesteder' på side 18-27. Indsatser her vil bidrage til at løfte den generelle oplevelse af Tornby.

Muligheder

- Beplantning langs vejen
- Genetablere husenes forhaver
- Større biodiversitet
- Trafiksikkerhed og trygge overgange

REFERENCER OG MULIGHEDER

BYKORT

Tornby Gl. Købmandsgård
Bjergvej
Hovedvejen
Stendysse
Chr. Svendsensvej
Storgårdsvej
Tornby -Vidstrup Skole
Gl. Landevej
Bjergfyrvej
Sportplads
Klitgårdvej
Skovfyrvej
Station
Stationsvej
Skovgrunden
Forsamlingshus
Rævskærvej
Bøjen
Den gl. skole
Gl. Skolevej
Skagavej
Nordsøvej
Hovedvejen
Tankstation
Dagli'Brugsen
Gl. landevej
Vandhul
Sognegården
N. A. Jensensvej
Nejstgårdvej
Tornby Kirke
Malurtvej
Kvanvej
Valnøddevej
Havbakken
Perikonvej
Skovbovej
Fælleden
Købstedvej
Bjergbyvej
Søndermarken
Hovedvejen
Skovbrynet
- Større synlighed omkring Stendyssen og Tornby-stien
- Beplantning der indrammer ankomsten fra nord
- Understrege Tornby Gl. Købmandsgård
- Åbne skolens bibliotek for hele byen
- Forskønnelse af skolen ud mod Hovedvejen
- Mere grønt langs Hovedvejen
- Forbedre fortovet til Tornby Strand - også fortovet andre steder i byen
- Der mangler gadelys om aftenen på Strandvejen
- Vandløbet og vandhullet ved Dagli'Brugsen åbnes op
- Der skabes større synlighed omkring kirken
- Blomster og træer langs Hovedvejen
- Fartnedsættelse på Købstedvej fra Klitplantagen mod Hovedvejen
- Byport
- Begrønning ved ankomsten fra syd
Plan 1:5000

ANKOMST FRA NORD

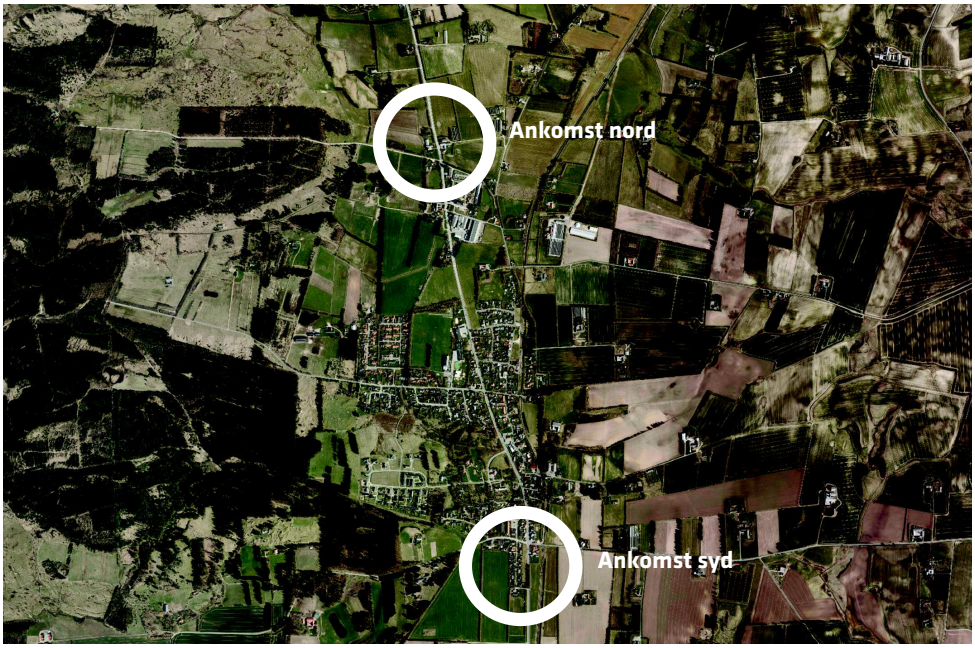

OMRÅDET OMKRING TORNBY GL. KØBMANDSGÅRD OG STENDYSSEN

Udfordring
Det flade område ved den nordlige indkørsel til Tornby fremstår åbent og vindomsust. Området omkring parkeringspladsen ved Tornby Gl. Købmandsgård fremstår uoverskueligt, på en gang med for mange og for få informationer. Stendyssen er ikke synlig herfra eller fra Hovedvejen, og der er ingen skiltning eller fuldt tilgængelig vej til Stendyssen.

Forslag
En rumlig opstramning og enkel opgradering af hele dette område vil løfte den nordlige ankomst til byen væsentligt både rumligt og kvalitetsmæssigt. Der bør laves et skitseforslag på bedre adgangsforhold herunder parkering og sti til Stendyssen. Her kan fortsat være grus og enkel beplantning. Det handler mest om simpel adgang, afgrænsning til Hovedvejen f.eks. beplantning, oprydning i skiltning og inventar. Samtidig kan der åbnes op i beplantningen, så dyssen kan ses fra Hovedvejen.

Marker stendyssen og forbedr adgangsforholdene. Lav tydelig skiltning og tilgængelighed for alle.

Muligheder
- Visuel forbindelse til Stendyssen
- Beplantning, der indrammer ankomsten fra nord, men som ikke skjuler Tornby Gl. Købmandsgård og Stendyssen
- Tydeliggøre stiforbindelsen og forbedr adgangsforholdene
- Skab naturrige ankomster til Tornby

ANKOMST FRA NORD

- Indgang til bygning
- Vigtigt kig
- Sti
- p Parkeringsplads
- * Tydeligt afmærket sti
- i Wayfinding: infotavle med info om området, seværdigheder og stier

ny trærække som buffer til erhvervsområdet

Kig til Tornby Gl. Købmandsgård

trærække, der indrammer ankomsten til Købmandsgården

stort solitært træ med markant karakter

ERHVERVSOMRÅDE

TORNBY GL. KØBMANDGÅRD

bord/bænkesæt

Hofsebækvej

stort solitært træ med markant karakter

Mads Sørensensvej

TORNBY BJERG

Kobling til rundtur: "Bjerget"

KLITPLANTAGEN STRANDEN

Kobling til rundtur: "Klitplantagen"

ERHVERVSOMRÅDE

Hovedvejen

grusplads parkere op ad sveller

evt. kun en ind- og udkørsel

ny trærække som buffer til erhvervsområdet

bevare og på sigt genplante de klassiske læhegn, der er karakteristiske for egnen

bord/bænkesæt

tydelig åbning til stien til Stendyssen

Købmandsgården er synlig

forbedrede adgangsforhold

ny trærække som buffer til erhvervsområdet

STENDYSSEN

Plan 1:1000 ved print i A4

ANKOMST FRA SYD

EKSISTERENDE ANKOMSTFORHOLD

DÆKAFGRØDER OG ENGBEPLANTNING

TRÆER

ANKOMST FRA SYD

Udfordring
Det flade område ved ankomsten fra syd fremstår, ligesom ved ankomsten nordfra, åbent og vindomsust med et kedeligt grønt udtryk.

Forslag
For at gøre ankomsten fra syd mere interessant foreslås at området beplantes med træer. Først forberedes jorden til at plante træer. Der plantes dækafgrøder og engblanding før der plantes træer.

De eksisterende graner på den østlige side af vejen fungerer som en udmærket buffer til vejen og adskiller cykelstien fra vejen på stykket. Grantræerne, der er meget høje, kan evt. opstammes i 3 meters højde og der kan plantes vilde klatreroser op ad stammerne. Når den planlagte beplantning på vestsiden af vejen har etableret sig kan man se på grantræernes tilstand igen. Indtil videre er de, sammen med andre læhegn i området, en meget fin reminiscens af de mange læhegn af graner, der er så karakteristiske for egnen.

Muligheder
- Beplantning
- Begrønning

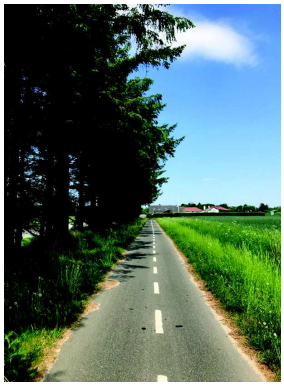

SÅDAN REALISERES POTENTIALEPLANEN

Potentialeplanen sætter en fælles retning for den fysiske udvikling af Tornby. Den er et værktøj for både borgere, kommunen og private, der skal hjælpe med at koordinere indsatser, så forskellige initiativer så vidt muligt bidrager til at styrke byen som helhed.

Potentialeplanens forskellige dele kan realiseres på forskellige måder og i forskellige samarbejder. Nogle kan være en kommunal opgave alene, mens andre projekter kan realiseres i samarbejde mellem kommune og borgere, eller af borgere alene. Andre igen kan realiseres af private aktører, i nogle tilfælde i samarbejde med eller på opfordring fra kommune eller borgere. Ofte kan kommune og borgere tiltrække private aktører gennem strategiske tiltag og indsatser.

STIER, FRIVILLIGT ARBEJDE OG PARTNERKSKABER
Mange stier i Tornby kan forbedres i dialog med grundejerne og videre udvikles i samarbejde med borgerne og kommunens driftsafdeling.Der er inspiration at hente vedr. stier, Kløverstier, hjertestier, Spor i landskabet www.spor.dk. Kommunen kan være behjælpelig med dialog med grundejerne ift. at etablere stier over private grunde og i markskel.

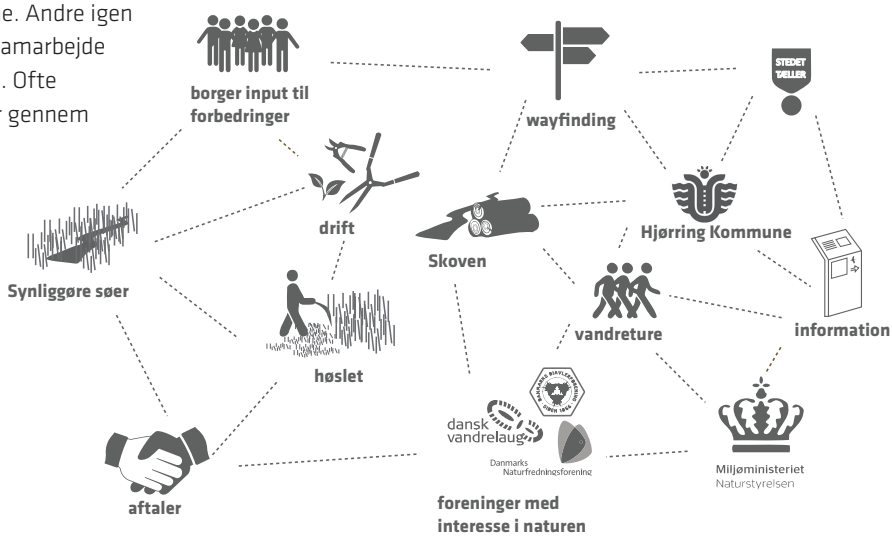

VEJLEDNING
Der findes flere vejledninger til, hvordan forskellige projekter kan iværksættes og realiseres, ligesom der kan findes inspiration til nytænkende initiativer, organisering og udvikling af bysamfund. Se for eksempel Realdanias Håndbog i projektudvikling. Håndbogen er en vejledning til at opstarte, organisere og realisere et projekt - lige fra den gode idé til økonomi og kommunikation af projektet. Håndbogen er et godt værktøj både for dem, der har en god idé men ikke er gået igang med et egentligt projekt, og for dem, der allerede har et projekt, de gerne vil styrke.

INVENTAR
Naturstyrelsen sælger inventar som f.eks. vejviserskilte, informationsskilte, rutepæl, borde, bænke osv. På den måde kan man på en nem måde anskaffe inventar, som passer godt ind i landskabet og som er et genkendeligt element, der går igen i klitplantagen, som er Naturstyrelsens areal. Se mere på: https://naturstyrelsen.dk/drift-og-pleje/salg-og-udleje/specialprodukter/skilte/

Håndbog i projektudvikling, udgivet af Realdania i 2014. Kan hentes på Realdanias hjemmeside: www.realdania.dk/publikationer

En piktogrampæl med diverse ikoner på, der repræsenterer områdets seværdigheder og oplevelser, er én blandt forskellige typer inventar, som man kan købe ved Naturstyrelsen.

VEJEN HERFRA

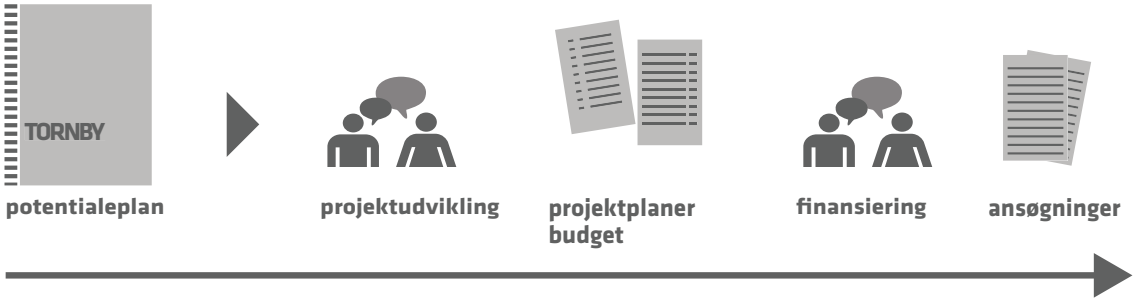

FUNDRAISING OG SAMARBEJDER

Tornbys borgere har både tradition for og stor erfaring med at skabe projekter og søge midler til at gøre drømmene til virkelighed. Også fremadrettet vil det være nødvendigt at kombinere midler fra forskellige puljer, fonde m.v. De fleste puljer kan give et tilskud, men kan ikke finansiere hele projektet. Derfor er det vigtigt at tænke i kombinationer og alternative muligheder for lokal medfinansiering. Det er oplagt at Tornby Skole bliver en Grøn skole og at der arbejdes med Spor i Landskabet og Vild med Vilje samt fokus på nyskabende idrætsfaciliteter, der kan få flere til at dyrke idræt i naturen via LOA og DIF.

Hjørring Kommune afsætter hvert år ressourcer til at understøtte det lokale initiativ i landdistriktet med bl.a. "frimærkepenge", vedligeholdelsesmidler og matchningsmidler. Der findes desuden andre lokale midler som er afsat til bestemte formål fra regionen, ministerier eller EU, som f.eks. LAG-midlerne. Herudover er der f.eks. Friluftsrådets midler, Realdanias projekter og kampagner, f.eks. Underværker, Lokale og Anlægsfonden, samt en række lokale fonde. Der findes mange forskellige fonde og også vejledning på nettet til ansøgningsproces og projektbeskrivelse. Samarbejder mellem foreninger, erhvervsliv, kommunen og frivillige giver oftest rigtig gode og velforankrede løsninger.

EKSEMPLER PÅ LOKALE FONDE OG INITIATIVER

nord energi ENV fonden

spar nord FONDEN

Hjørring Kommune Landdistriktsstrategi

EKSEMPLER PÅ ANDRE FONDE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Miljøministeriet Naturstyrelsen

Danmarks Naturfredningsforening

LOKALE OG ANLÆGS FONDEN

NORDEA FONDEN Vi støtter gode liv

Spor i Landskabet

Realdania UNDERVÆRKER

Frilufts Rådet

LAG LOKALE AKTIONS GRUPPER

BAGGRUNDSMATERIALE: OM TORNBY

HISTORIE

NAVNET TORNBY.
I 1419 Thornby, torn, thorn, byen med tjørnebuskene, sikkert havtorn, som findes i området i store mængder.

DEN ÆLDSTE HISTORIE
Synlige minder fra stenalderen er Tornby-dyssen. En godt 4000 år gamle stendysse, der ligger i Nørre Tornby lidt syd for Tornby Gl. Købmandsgård.
Syd for Tornby findes en stor langdysse på præstegårdens mark. Et gammelt sagn sagde, at der fandtes guld i en kongegrav på toppen af Tornby Bjerg. Og i 2015-17 blev der endelig fundet guld på bjerget, nemlig 2 guldringe og en dragtnål, der har ligget i en fyrstegravfra ca. 200 ef. Kr. Den var dog ikke på toppen af bjerget, men mod syd-øst, ved Hvirrekær.

SANDFLUGT OG TORNBY KLITPLANTAGE
Især i 1600-tallet var Tornby Sogn meget plaget af sandflugter og flere gårde og bebyggelser lå øde. I 1660 var der således kun 206 personer her. Først med plantningen af Tornby Klitplantage, der begyndte i 1910, blev der sat en stopper for sandflugten. Tornby Læplantnings-selskab blev i 1922 ydermere oprettet, som det første af sin art i landet.

NØRRE TORNBY OG SØNDER TORNBY
Tornbys lokalhistoriker, lærer P. Christensen (1885-1974) skriver i sine beretninger om "De nørre og de søndre kå'l". Jordene i sognet er nemlig vidt forskellige i den nordlige og den sydlige del af sognet, og det har også haft betydning for livsvilkårene: I Sønder Tornby var jorden mere frugtbar, og der var bøndergårdene.Af større gårde var der Kærsgaard Hovedgård, Ejstrup Hovedgård og Vadsagergård. De sandede jorder i Nørre Tornby gav derimod ringe udbytte og svære levevilkår.

SKUDEHANDEL OG REDNINGSVÆSEN
I Nørre Tornby betød havet meget for befolkningen. Herfra foregik der handel med især Norge, den såkaldte skudehandel. Tornby Købmandsgårds stifter, Søren Jensen og hans sønner var nogle af de største aktører i skudehandelen, der kulminerede sidst i 1800-tallet. Tornby Gl. Købmandsgård eksisterer stadig, og den fortæller en del om Tornbys og skudehandelens historie. I laden findes udstillinger, og i stuehuset er der købmandshandel, kaffestue, og lokalhistorisk arkiv.
Trafikken på havet i dårligt vejr, gjorde det også nødvendigt med et redningsvæsen, og Nr. Tornby Redningsvæsen blev oprettet i 1852. At være redningsmand var for mange tornbyboere et farefyldt arbejde. Flere redningsfolk mistede livet under redningsaktioner ved skibsforlis.

"LANDSBYEN TORNBY"
I slutningen af 1800-talletbegyndte udviklingen at gå i retning af en samlet landsby, og andelsbevægelsen kom hertil. Tornby Forsamlingshus blev dannet i 1894 og fungerer stadig som samlingspunkt i byen. Tornby Andelsmejeri blev oprettet i 1904 og først nedlagt i 1978. Tornby Brugsforening blev bygget 1906, og den er i dag som Dagli'Brugsen en vigtig del af livsnerven i Tornby.
Jernbanen til Hirtshals blev bygget i 1925 og kom til at gå igennem Tornby. I dag er den en del af Nordjyske Jernbaner, og der er mange daglige afgange mod Hirtshals og Hjørring og videre ud i landet.
I 1900 tallet kom der også flere håndværkere og forretninger til: Der var 2 møller, smedje, cykelforretning, bager, skrædder, handel med pelsdyrartikler, købmænd m.fl.
I dag er der udover Dagli'Brugsen, håndværkere og kunsthåndværkere et par større virksomheder: Dansand med artikler til kirkegårde og Scanvogn, der producerer skurvogne. I den nordligste ende af sognet ligger Lilleheden limtræsfabrik.

TURISMEN
Det viste sig efterhånden, at sandet ikke blot var til skade. Byboerne begyndte omkring forrige århundredskifte, at tage til kysten og holde ferie.
Badehoteller blev bygget, og Hotel Strandlyst på Strandvejen fra 1895 blev Tornbys første, og det eksisterer stadig som badehotel for turister og som selskabssted for lokale. Senere, i 1938, byggede Aksel Munch Jensen (1909-2000) sin egen restauration og sit badehotel på stranden: Munchs Badehotel, hvor der i dag er hotel, feriehus-udlejning, købmand og restaurant.

Feriehuse kom også på mode, og i Tornby var det københavneren, Jens Ervø (1880-1947), der i 1915 som den første købte sandjord til det formål. I dag er et stort område både nord og syd for Strandvejen bebygget, og flere sommerhusgrunde bliver stadig udstykket.

OFFENTLIGE BYGNINGER OG INSTITUTIONER

Tornby Kirke, der ligger majestætisk på en bakke midt i Tornby, er noget af det første man ser, når man kommer til byen fra syd, nord, øst eller vest. Kirken er en romansk kampstenskirke, opført omkring år 1200. Det hvidkalkede tårn er fra 1500-tallet. Præstegården har altid ligget tæt på kirken, men i dag er den sidst byggede præstebolig lavet om til sognegård.

Tornby havde førhen 2 skoler: Tornby Nordre Skole og Tornby Søndre Skole. Tornby Nordre Skole, der lå ved Hovedvejen i Nørre Tornby var skole fra 1868 til 1957. Tornby Søndre Skole på Gl. Skolevej var skole fra 1833 til 1962, hvor Tornby – Vidstrup Centralskole blev bygget, som fælles skole for Tornby og Vidstrup Sogne. I dag er der keramikværksted i den gamle skole, som næsten ser ud, som da skolen blev nedlagt. Ved kommunesammenlægningen i 2006 blev Tornby-Vidstrup Centralskole en del af Hirtshals Skolecenter, og den består stadig trods trusler om nedlæggelse. Børnetallet i Tornby er i flere perioder vokset. I flere år blev der arbejdet på at få en børnehave. I 1980 blev der lavet en midlertidig børnehave i en tidligere lærerbolig, indtil der blev bygget en børnehave i 1994, beliggende ved siden af skolen. I dag er der så mange børn i børnehaven, at man planlægger en udvidelse, og i 2017 blev Børnehuset udvidet med en vuggestue.

Tornby har også haft en fattiggård. Først et fattighus i Sdr. Tornby syd for kirken, og i 1881 blev ejendommen på Bjergbyvej 4 købt og drevet som fattiggård indtil 1917.
Først i 1971 blev der en institution igen for ældre, det blev plejehjemmet "Havbakken", som den daværende Hirtshals Kommune byggede i Tornby. Havbakken er lukket i 2018.

FRITIDSLIV OG FRIVILLIGE INITIATIVER I TORNBY

Tornby Sogn har en pragtfuld natur med stranden og klitplantagen som de største attraktioner.Tornby Klitplantage, hvor man førhen havde en større skovdrift, bliver i dag brugt til et rigt friluftsliv; det er mest vandrere, løbere, ryttere og cyklister, man møder der.
Gymnastik, fodbold og håndbold har også her som andre steder på landet været de foretrukne sportsgrene. Tornby Idrætsforening blev oprettet i 1905 og er stadig et stort aktiv i Tornby. Der har altid været frivillige ildsjæle, der har arbejdet med faciliteter dertil. I 1970'erne blev et klubhus opført af frivillige.
I 1979 blev Tornbyhallen opført, og den har været flittig brugt i mange år. Da der var ønsker om en udvidelse og nye aktiviteter gik Tornbyboere sammen om en storstilet indsamling, under slogan'et "Tornby i bevægelse". Der blev samlet penge ind fra fonde, foreninger og private, og den "nye" hal blev indviet i foråret 2017.
I dag er befolkningen i Tornby vokset til godt 1000 indbyggere, og der bliver stadig bygget nye boliger!

Kilder: Oplysninger fra arkivalier og trykte kilder på Tornby – Vidstrup Sognearkiv. December. 2017.

Stendyssen er et vigtigt historisk landmark. Sammen med fundene ved Hvirrekær, forskellige kulturspor og kirken vidner den om byens historie.

Skudehandel og bådelaug er gode eksempler på levendegørelse af det historiske Tornby. Opleves ved besøg og til særlige begivenheder.

I landskabet og særligt i klitplantagen vidner om sandflugten

STEDER, HUSE OG MENNESKER

INSTITUTIONER

TORNBY KIRKE

Tornby kirke og sognegården, sidstnævnte er nyrenoveret og beliggende overfor kirken, er hjemsted for en række aktiviteter, eksempelvis læsekreds, studiekreds, sang og samvær, kirkekor, babysalmesang, mødre-grupper, børnekor, fællesspisning. Byens foreninger har mulighed for at låne sognegården til aktiviteter. Lokalerne anvendes eksempelvis af byens børn til overnatning i forbindelse med den årlige håndbold cup. Også en strikkeklub har til huse i sognegården.

TORNBY-VIDSTRUP SKOLE OG UNGDOMSKLUB

Tornby Skole går fra 0. til 6. klasse. Den er en del af Skolecenter Hirtshals. Skolen vil nok kunne betegnes som en landsbyskole, hvor hovedparten af eleverne kommer fra byen – og landområder omkring. Der går pt. cirka 140 elever på skolen.

SKOLE-FRITIDS ORDNINGEN (SFOÉN) ligger i forlængelse af skolen. SFOén er for børn indtil 3. klasse. Ved siden af skolen ligger ungdomsklubben, der har klubaftener 2 gange om ugen. Tornby skole anvendes udenfor skoletiden af andre foreninger i byen. Skolekøkkenet benyttes eksempelvis af byens "mande-madklub" og byens "vinklub for kvinder". Skolens aula bruges til afholdelse af møder, foredrag mv.

BØRNEHUSET TORNBY Institutionen ligger i tilknytning til skolen og idrætshallen. Den rummer 2 børnehavegrupper og 1 vuggestuegruppe. Børnehuset er pt. I gang med en udvidelse af vuggestuen. Der er pt 40 børn i børnehaven og 10 i vuggestuen. Til Børnehuset er tilknyttet en stor naturlegeplads og desuden gør børnehaven flittigt brug af skov og klitplantage.

TORNBY HALLEN

TORNBY HALLEN er opført i starten af 1980érne. Der er anlagt fodboldbaner i tilknytning til hallen. Uden for hallen findes en multibane samt en skaterbane. I foråret 2017 blev Tornby Hallen udvidet med en multisal, et nyt fitnesscenter samt nye omklædningsfaciliteter. Foruden Tornby idrætsforening bruges hallen af skolen. Der er ingen gymnastiksal på skolen, der derfor er afhængig af hallens faciliteter til idrætstimerne.

ÆLDRECENTER HAVBAKKEN

På Havbakken er indrettet 32 boliger. Der er 35 fastansatte samt 10 frivillige. Havbakken danner rammen om Aktivitetsklubben Havbakken, der er et tilbud til friske selvhjulpne ældre. Eksempler på aktiviteter er seniordans, kortspil, banko, læsekreds, gymnastik.

ERHVERVSLIVET

Erhvervslivet i Tornby er præget af selvstændige erhvervsdrivende eksempelvis tømrer, murer, VVS installatør, bogføring, kunsthåndværker, keramiker, smykkeværksted, konsulentvirksomhed mv. En del af erhvervene foregår fra de erhvervsdrivendes privatadresser.

Scanvogn, der er beliggende i udkanten af Tornby. Virksomheden er Skandinaviens førende producent af mobile løsninger til bygge- og eventbranchen. Produkterne består af mandskabs- og beboelsesvogne, kontor- og spisevogne samt toilet- og badevogne. Scanvogn har i dag over 100 medarbejdere og kunder i Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, Holland, Polen, Schweiz og Australien.

DanSand, der ligger midt i Tornby. Virksomheden er startet i 1986 med salg af sand- og granitprodukter, og har siden udvidet sortimentet til at kunne tilbyde et komplet sortiment indenfor produktområdet kirke- og kirkegårdsartikler.

Tornby Mørtelværk, der er et gammelt familiefirma, og det drives nu i 3. og 4. generation i form af familien Jensen. Mørtelværket startede op i 1948. Firmaet har gennem generationer udvundet strandsand. Firmaet henter fortsat råstofferne direkte fra stranden.

Dagli'Brugsen, med op til 19 ansatte, udgør en større arbejdsplads i byen.

FORENINGER

TIF (Tornby idrætsforening)

Idrætsforeningen danner ramme om mange aktiviteter, og hallen er et naturligt samlingspunkt i byen. Idrætsforeningen har over 600 medlemmer i alle aldre.

Tornby idrætsforening (TIF) blev stiftet i 1905. Den har i dag 6 afdelinger: håndbold, fodbold, gymnastik, badminton, fitness og tennis.
Et af de større arrangementer i TIF er håndboldafdelingens afholdelse af Tornby Cup, der er en håndbold cup, hvor mere end 2000 spillere og ledere fra forskellige lande deltager.

Tornby beboerforening

Foreningens formål er at udvikle det sociale og kulturelle liv i Tornby. De arrangerer månedlige fællesspisninger, foredrag, ture ud i naturen mv. De fleste af beboerforeningens arrangementer foregår i forsamlingshuset.

Tornby Bjergelav

I 2015 brugte en flok frivillige over 1000 timer på at restaurerer Tornby Bjergelav´s fladbåd. Båden står i dag som den bedst bevarede fladbåd i Danmark. Det er bjergelavets mål at bevare fladbåden og bådehuset ved Tornby Strand.

Landsbyrådet Tornby-Vidstrup

Landsbyrådet blev stiftet i 2016 med det formål at styrke samarbejdet

på tværs af foreninger i området. Det fungerer desuden som talerør til Landsbyforum og Hjørring Kommune

Tornby-Vidstrup Sognearkiv
Arkivet hører til i Tornby Gl. Købmandsgård. Der findes samlinger fra kirkebøger, folketællinger, matrikelkort, erindringer mv. Sognearkivet arrangerer ind imellem foredrag og ture i området.

ARRANGEMENTER

Specielt omkring Tornby Hallen er der stor aktivitet i weekenderne. Hallen benyttes til afvikling af håndbold- og fodboldkampe, aktivitet i fitnesscentret mv. Håndboldafdelingen i Tornby idrætsforening arrangerer hvert år en international håndboldturnering – Tornby Cup - for piger og drenge i alderen 9-16 år. Cuppen har i 2019 30 års jubilæum. Turneringen besøges hvert år af mere end 2000 spillere, ledere fra forskellige lande. Mange af byens borgere hjælper med afviklingen af cuppen, også borgere der ikke har direkte tilknytning til idrætsforeningen.
I sommerferien står fodboldafdelingen for deltagelsen i fodboldcuppen Dana Cup, hvor spillere indkvarteres på skolen, og der afvikles kampe på foreningens fodboldbaner. Også her giver byens borgere en hjælpende hånd til afviklingen.
Hvert år arrangerer Tornby idrætsforening en sommerfest for hele byen, hvor der afholdes aktiviteter i løbet af weekenden og fest fredag og lørdag aften.

En stor gruppe borgere på over 40 personer mødes til korsang en aften om ugen.

Ved juletid har en gruppe borgere taget initiativ til en aktivitet, der er gået hen og blevet en tradition, med tænding af det store juletræ ved Dagli'Brugsen og efterfølgende fællesspisning på skolen.

Tornby – Vidstrup Erhvervsforening afholder hver år Åben By, hvor der omkring Dagli'Brugsens arealer afholdes loppemarked, bage-kagekonkurrencer, grilles pølser, drikkes fadøl mv.

Tornby Bjergelav har genoptaget en gammel tradition med kaproning i fladbådene ved stranden og afholdelse af strandfest i bådehuset i klitterne.

Ved Tornby Gl. Købmandsgård afholdes i sommermånederne flere kræmmer- og skudemarkeder.

Der er stor aktivitet i Tornby Klitplantage specielt i weekenderne. Plantagen bruges af byens borgere, men også mange besøgende udefra - til mountainbike, løbe eller gå-ture. I plantagen findes også Yxengaard - et skovprojekt der er centreret omkring opbygningen af en lokalitet, der danner ramme om bl.a. rollespil og om social og faglig læring ude i naturen.

MØDESTEDER

Dagli'Brugsen i Tornby udgør et helt naturligt samlingssted i byen. Butikken stammer tilbage fra 1906, og er blevet renoveret og udvidet flere gange siden. Dagli'Brugsen blev sidst moderniseret i 2016. Butikken har en tilfredsstillende og stabil omsætning. Der er et godt lokalt kundegrundlag suppleret med turister gennem hele året, selvfølgelig flest i sommerperioden. I 1985 blev butikken suppleret med en OK benzintank

Tornby Gl. Købmandsgård er en selvejende institution. Den drives som et samarbejde mellem 10 Tornby-foreninger og ca. 70 frivillige medhjælpere. Gården - en 200 år gammel skudehandlergård nær Tornby Strand. Den er renoveret og indrettet til besøgssted for egnens beboere og feriefolk. Hen over sommeren afholdes jævnligt udendørs skude-/kræmmer marked.
Tornby Forsamlingshus er et aktieselskab og er bygget i 1894. Huset er renoveret og ombygget ad flere omgange og fremstår i dag som et velfungerende forsamlingshus. Huset har ingen vært, men fungerer som et nøglehus og udlejes til private fester, Vild med dans, folkedans, foredrag, koncerter mm. Huset er godkendt til 149 personer fordelt på 2 sale.

Tornby Strand ligger ca. 4 km fra bymidten. Fra hovedvejen køres ad Strandvejen, hvor der bl.a. findes campingplads, hotel, ravværksted, købmand, ishus. For mange af Tornbys indbyggere er stranden et samlingssted, hvor man eksempelvis på de varme sommerdag kan finde hele "lejr" af Tornby-folk på stranden. I klitterne afholdes også den årlige strandfest, som Tornby Bjergelav står for.

TURISME

Overnatningsmuligheder for turister i Tornby foregår hovedsagelig ved sommerhusområdet ved Tornby strand og langs Strandvejen, der går fra Hovedvejen til Hirtshals og ned til stranden.
Den største kapacitet har Hotel Strandlyst. Hotellet har flere sale og har i generationer været brugt til afholdelse af selskaber. Helt nede ved stranden findes Hotel Munch der kan tilbyde 5 værelser og 2 hytter samt restaurant på førstesalen med udsigt over klitter og havet.
I Tornby kom de første sommerhuse omkring 1930. Omkring 1960 begyndte der rigtig at blive bygget sommerhuse, og nu er der kun få ubebyggede grunde tilbage her i Tornby. En del af sommerhusene udlejes til turister – specielt nordmænd og tyskere.
På Strandvejen findes også Tornby Strand Camping. Pladsen har åbent hele året for campering og for udlejning af hytter og værelser.

Tornby
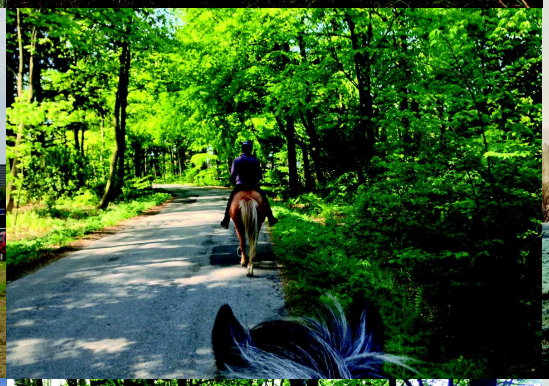
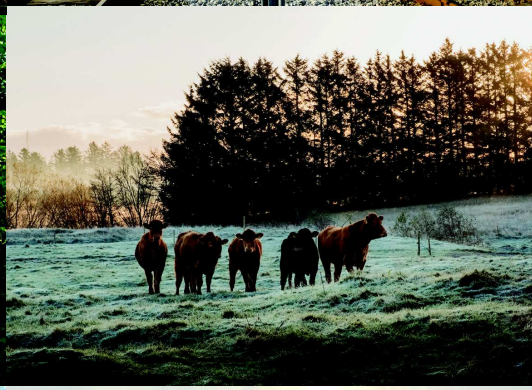

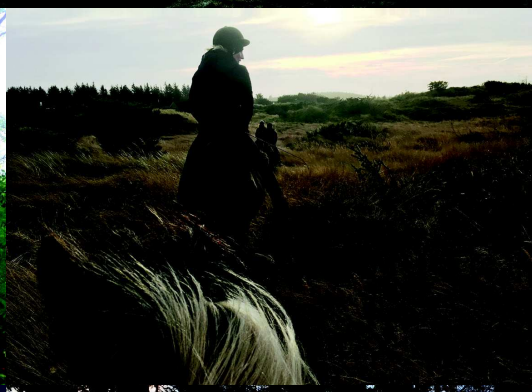

Nordsøstien
Hærvejen
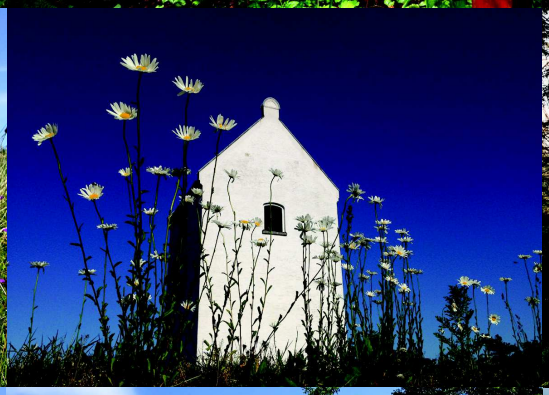
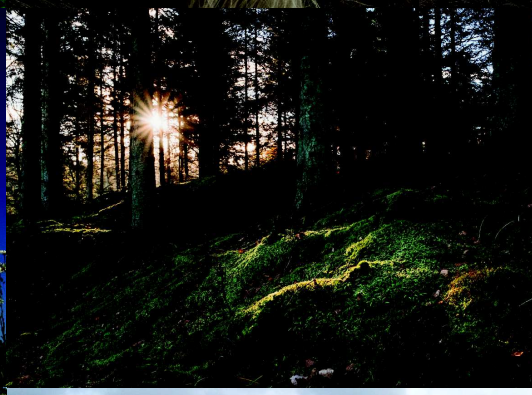

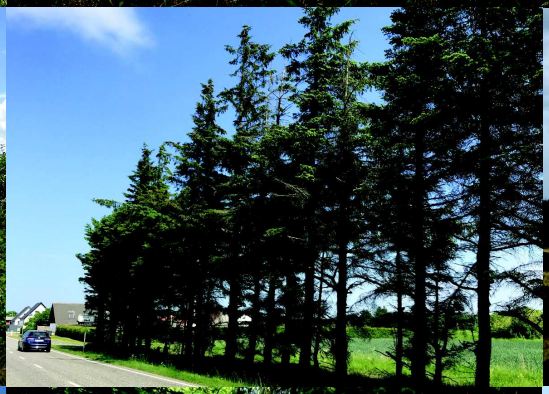

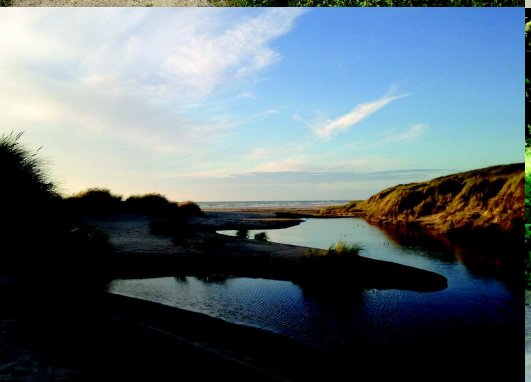

AKTIVITETER OG NATUROPLEVELSER OVER ÅRET

Over året er der mange forskellige aktiviteter og naturoplevelser i Tornby området. Her er både de mange årstidsbestemte aktiviteter, og en række traditioner og begivenheder. Fælles for de mange aktiviteter er at de er med til at samle byen og med til at give besøgende muligheden for at få en smag af Tornby. Om det er til Tornby Cup i Hallen hvor unge fra flere lande mødes om håndbolden i, Skudehandelsmarked, rollespil i Yxengaard, cykelture i Klitplantagen eller et besøg i den gamle købmandsgård, så er der muligheder for at opleve Tornby. I arbejdet med de mange dele af potentialeplanen og byens mange forskellige aktiver vil det være godt at tænke byens steder og aktiviteter sammen, både i forhold til hvor de foregår, hvornår det foregår og hvordan man skaber de bedste oplvelser for både beboerne og gæster.

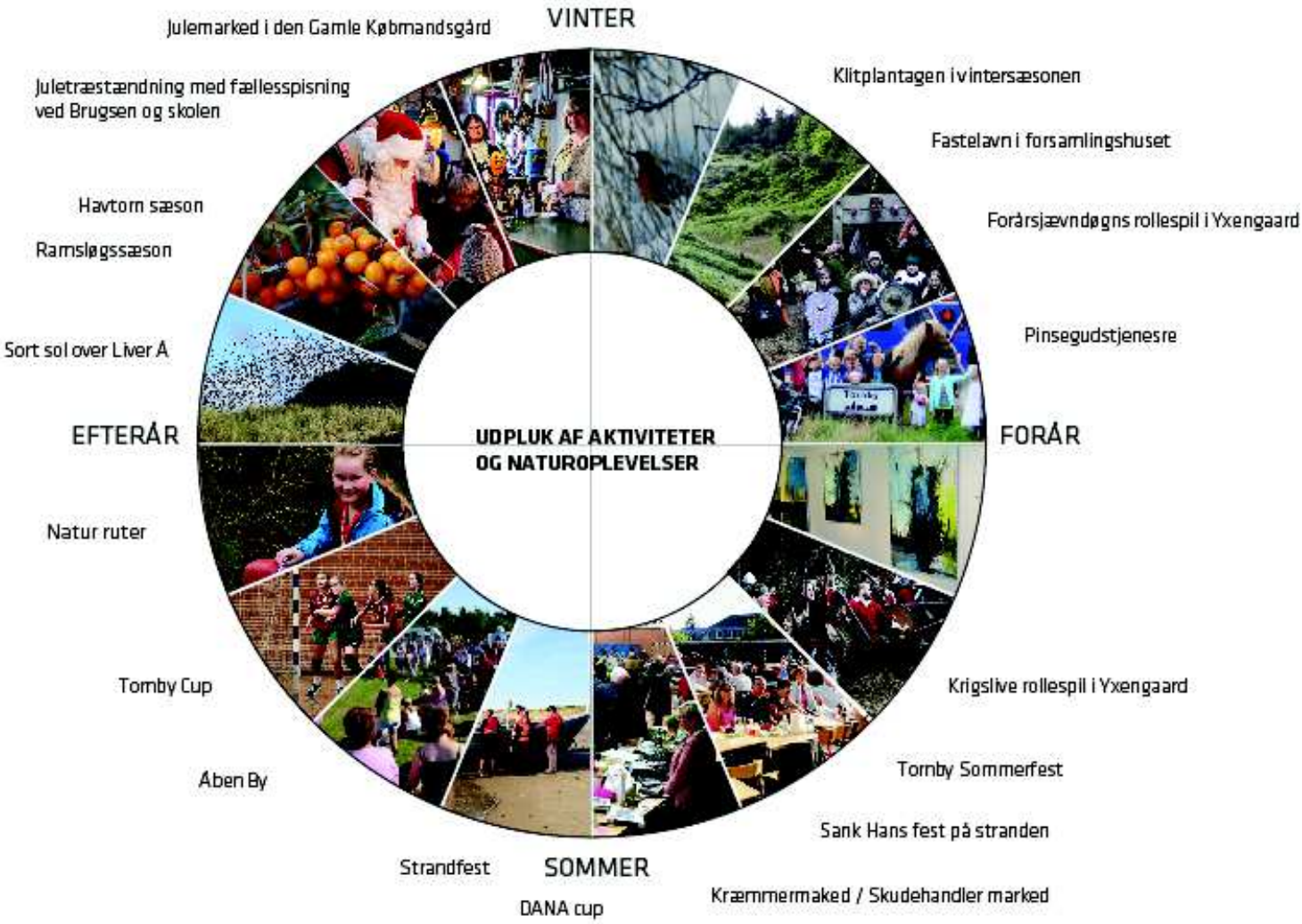

BEBOERINPUTS OG LIDT OM OS

BORGERMØDER

WORKSHOP OM POTENTIALEPLANEN 17. MAJ 2018

På borgermødet d. 17. maj 2018 blev de første tanker præsenteret for de mere end 100 beboere, der mødte op til møde i skolens aula. Efter en kort præsentation fra SLA og Hjørring Kommune blev der arbejdet i en række forskellige arbejdsgrupper. Der var en rigtig god stemning hele dagen.
Interesserede havde mulighed for at skrive mail og tlf nummer, så de senere kan indgå i konkrete arbejdsgrupper med henblik på at føre idéerne og Potentialeplanens intentioner ud i livet.

I foråret 2019 vil der være en præsentation af Potentialeplanen.

BYVANDRING OG BORGERMØDE OM POTENTIALEPLANEN 2. MARTS 2019

2. marts 2019 var der byvandring til en række af de steder, der er beskrevet i Potentialeplanen. Herefter var der gennemgang af materialet og efterfølgende drøftelser på skolen. Herefter har planen været tilgængelig og det har været muligt at komme med forslag og kommentarer: Der indkom to forslag: legeplads i Klitplantagen samt ønske om fartdæmpning på Rævskærvej. Spørgsmålet om regulering af trafik hører under Hjørring Kommune og det er Naturstyrelsen, som ejer af Klitplantagen, der skal tage stilling til en legeplads.

Borgermøde 17. maj - INPUTS

Forslag fra salen
•Åbne skolens bibliotek for hele byen (Merete)
•God legeplads (Britta)
•Informationstavle ved Dagli'Brugsen der viser hvad der sker i byen (Henning
•Fra sump til eng ved broen (Jørgen)
•Sikker overgang over Hovedvejen ved Rævskærvej (Trine)
•Reetablere Horsedammen (Morten)
•Adgang til Stendyssen via Tornby Gl. Købmandsgård (Kay)
•Synliggøre vores erhverv "Industriens hus" (Susanne)
•Landsbypedel
•Udskift bump med træer på Rævskærvej
•Grøn sti til klitplantagen
•Vedligeholdelse af stier
•Beplantning ved indkørslen fra syd
•Beplantning på arealer vest for banen ved Gl. Landevej
•Brug for skiltning til Stendyssen fra Købmandsgården

Tidligere gik der kreaturer - nu er det sprunget i skov

Forslag fra arbejdsgrupperne:
Ansigt udadtil
•Forskønnelse af skolen ud mod Hovedvejen
•Mere grønt langs Hovedvejen
•Kunne man bruge den gamle sparekassebygning til noget?
•Pas på med at få for mange skilte op
•Ved pizzariaet - gøre p-pladsen pænere og evt. området lige udenfor
•Få lav af Scanvogn til at plante noget ud mod Hovedvejen
•Ensartede retningslinjer for skilte ved private og for erhverv, der også synliggør de mindre erhverv
•Hvordan tackle at private har lov til at gøre som de vil - hvordan kan man på en ordentlig måde forskønne ud til Hovedvejen
•Forbedre fortovet til Tornby Strand - også fortovet andre steder i byen
•Der mangler gadelys om aftenen på Strandvejen

Forskønnelse
•Klip rabatten fra byskilt til byskilt
•Etablering af træalle evt med lille hæk mellem fra byskilt til byskilt - opfordre private (evt. sponsorering af træer og hæk?) til samme beplantning - evt tilbyde "de grå mænd" til at klippe hækken udvendig
•Etablering af smallere vej evt. ved indhak med buske, evt. indsnævring som i Skibsby og Lønstrup
•Hjørnet Købstedvej/Hovedvejen pt brakmark - evt slås et par gange eller evt. såning af vilde blomster eller mere permanent til beplantning fx buske (gerne med blomster ell. farver)
•Etablering af sti forbi Stendyssen (pt. trampet spor)
•Hovedvejen forskønnelse.
•Indgangsport (Bindslev) fx. årer
•Sydsstykket ved Søndermarken - blomster
•Grantræer - syrener ved byskilte
•Søen ved Dagli'Brugsen åbnes op mod kirken
•Åbne fra Hovedvejen og ned til broen - ny sti/vej
•Legeplads - "Bakken" udjævnes - for alle aldre
•Infotavler - Dagli'Brugsen, Købmandsgård, strand
•Skiltning til skov og strand, legeplads klitplantagen
•Købmandsgården - åbning til stendyssen
•Skiltning generelt
•Tornby Bjerg
•Springvand i søen
•Området ved Sønderby station
•Oprydning generelt skrald/skidt
•Skiltevask, oprydningsdag
•Fartnedsættelse Købstedvej fra skoven mod Hovedvejen

Mødesteder
•Åbne skolebiblioteket for alle - lokale evt. - nyt mødested
•Legeplads - stranden, Dagli'Brugsen, skoven, pladsen med lastbiler v stationen, købmandsgården. Bænke, gynge, toilet
•Tornby Bjerg: bænk, madpakke, metalcirkel i jorden, der viser verdenshjørner og hvad man kan se - evt. tavle, historik
•Infotavler - evt med Geocaching - find poster, synliggøre opfordre til besøg - QR-koder
•Infotavle ved Dagli'Brugsen - med seværdigheder og stier
•Stranden - bænke i klitterne, madpakkehus
•Skole - hal: bænke

Erhverv
•Synliggørelse af områdets erhverv - produkter - synliggørelse af produkterne.
•Hvad kan vi/vil vi?
•Erhvervsudstilling, permanent, fx ved Dagli'Brugsen
•Arbejdspladser (private/off)
•Åben virksomhed (besøg)
•Gode bredbåndsløsninger - hjemmearbejdsplads
•Mulig etablering af mindre virksomheder
•Netværskvirksomheder/iværksætteri
•Nærhed - motorvej/jernbane

Øvrige forslag:
•Informationstavler ved Dagli'Brugsen, Købmandsgården, evt. stationen
•Grøn miljøvej på Hovedvejen (fjerne bump)
•Flagalle Hovedvejen
•Strandvejen - forskønnelse og oprydning, usikre fortove
•Horsedammen - genetableres
•Byvandring - bedre kendskab til natur og stier
•Læbæltet ved syd indkørsel til byen - store grantræer evt. fældes
•OBS - fokus på naturen
•3 informationstavler - strand, Daglig'Brugsen, købmandsgården, evt begge stationer
•Skilt som viser vej til Stendyssen og Yxengaard
•Online information skal samles - opsæt QR-koder
•Daglig oplysning til beboere
•Anlæg rundt om Dagli'Brugsen - grøn kile, blomsterkummer, træer langs Hovedvejen
•Rydde vej til stendyssen
•Hundeskov skal vises frem
•Skraldespande opsættes ved shelter, p-plads skov v Købstedvej, hundeskov
•Skraldeopsamling for alle
•Retablering af Horsedammen
•Stendysse med bynavn (byport?) - Hovedvejen, Bjergbyvej, Bjergvej, Købstedvej

Forslag fra "Tornby i grøn bevægelse"-ark:
Legeplads/mødested ved jernbanegrunden
Løg langs Hovedvejen så der er blomster i sommerhalvåret
Urtehave/bærbuske/æbletræer ved Dagli'Brugsen
Får på bakken nord for kirken
Ønske om at fjerne bump - erstattes af stærekasser/beplantning
Russerbakken - hvordan finder man vej, vejskilt, afmærkning
Kælkebakken - adgang?
Plantørboligen - skal gøres synlig - offentlig adgang
Reetablering af Horsedammen
Muligheder ved og på Bjerget
Påvirkningen af Rævskær Klitter på grund af kystsikring længere mod syd

Søer i plantagen
Genskabelse af engen omkring broen over engen ved dræning og nye hegn til indhegning af dyr.
Plantagen har overskrift "Eventyr". Hvordan linker vi eventyr fra plantagen og ind til byen

Gør stendyssen mere synlig + langdyssen + de navngivne sten i skoven (sten-rute)
Parkeringspladsen v Købmandsgården (grim læplantning)